

Utvärderingsberättelse 2017

Åbo stads revisionsnämnd
15.5.2018

Sammanfattning

Rapportör och tidpunkt för rapporten	Åbo stads revisionsnämnd, 2018 Åbo stads revisionsnämnd publicerar årligen en utvärderingsrapport över förverkligandet av Åbo stads verksamhetsmässiga och ekonomiska mål.
Författare	Åbo stads revisionsnämnd 2017–2021
Rapportens namn	Utvärderingsberättelse 2017
Rapportens distribution	Rapporten är tillgänglig på internet på adressen www.turku.fi/tarkastuslautakunnanjulkaisut
Ämnesord	Utvärderingsrapport, utvärderingsberättelse, Åbo stad, mål
Rapportseriens namn	Åbo stads revisionsnämnd
Identifierande information om rapporten	Sidor 33 + bilaga, Språk svenska
Rapportens distribution	Turun kaupungin revisiotoimisto, puh (02) 330 000

Revisionsnämndens utvärdering år 2017 har särskilt fokuserat på följande:

1. Budget och bokslut 2017
2. Temaspecifika utvärderingar (egenkontroll inom boendeservice och inomhusluftsärenden)
3. Efterhandskontroll efter revisionsnämndens rapport
4. Stadens interna övervakning, riskhantering och koncernövervakning

Centrala observationer i utvärderingen

1.1 & 1.2 Budget och bokslut 2017

Moderstadens och koncernens resultat visade ett överskott år 2017. En kommuns resultaträkning kan visa ett "överskott" även om kommunen är kraftigt skuldsatt. Detta beror bland annat på att avskrivningarna i resultaträkningen är små i förhållande till investeringsutgifterna. Problemet med det skeva förhållandet mellan avskrivningarna och investeringsutgifterna elimineras när man granskar bokslutets finansieringsanalys. Kassaflödet för Åbo stadskoncerns verksamhet och investeringar har under de senaste tio åren i genomsnitt varit omkring 40 miljoner euro på minus på årsnivå. Även kassaflödet för år 2017 var negativt, trots att resultaträkningen visade ett överskott. Det negativa kassaflödet leder till ökad skuldsättning. Koncernens lånestock var i slutet av år 2017 omkring 1 384 miljoner euro, vilket var 75,6 miljoner euro mer än föregående år. Lånestockens tillväxttakt nästan fördubblades i jämförelse med föregående år (39,4 miljoner euro år 2016). Situationen är utmanande eftersom koncernens investeringsbehov även framöver är betydande.

I utvärderingsberättelsen för år 2016 konstaterades att bokslutsinformationen om användningen av ränteswapavtal år 2016 var bristfällig när de gällde

de centrala avtalsvillkoren och felaktig när det gällde koncernens uppgifter. Presentationen av bilagorna i bokslutet för år 2017 har vad ränteswapavtalen beträffar förbättrats jämfört med föregående år.

1.3 Budgetens centrala mål

Det strategiska målet gällande överlåtande av tomter till bolag förverkligades inte år 2017, och dotterbolaget TVT, som till hundra procent ägs av staden, kunde därför inte heller uppfylla sina egna mål gällande antalet bostäder. Samtidigt råder en brist på nyproduktion, och efterfrågan på hyresbostäder är därför hög.

Målet för förhållandet mellan kommunal och privat småbarnspedagogik (kommunal 70 %, privat 30 %) uppnåddes inte. Andelen privat dagvård är större än målet. Orsaken var att stadens egen småbarnspedagogik hade brist på lokaler.

1.4 Personalstrategi och mål

Vid uppföljningen av målen för minskade personalkostnader eller årsverken bör man också beakta de eventuella effekterna på organisationens köptjänster. För närvarande finns ingen tydlig koppling mellan dem.

2.1 Egenkontroll inom boendeservice för äldre

Inom stadens egna enheter sågs kortvariga vikariat, medicinering och fallolyckor bland klienterna som de mest betydande riskerna. Enligt intervjuer uppfattas egenkontrollplanerna som viktiga verktyg i inskolningen av personalen.

2.2 Inomhusluftsärenden i Åbo stad

Vi har haft för lite personalresurser för inomhusluftsärendena, men situationen kommer att förbättras genom rekryteringen av en inomhusluftchef. Resursernas tillräcklighet ska även stödjas genom andra åtgärder för att göra Lokalservicecentralens organisation mer ändamålsenlig. Det har till viss del förblivit oklart för revisionsnämnden hur väl beslutsprocessen kring inomhusluftsärenden fungerar.

3.1 Efterhandskontroll: De ungas kompetenskapital och ungdomsgarantin 2015

Det negativa avbrytandet av yrkesutbildning (avbryts helt) i Åbo har under de senaste åren legat nära det nationella medeltalet eller något under det. Omkring 50 unga som avbryter sin utbildning är ändå ett stort antal, och frågan kräver uppmärksamhet och målmedvetet arbete även framöver.

3.2 Efterhandskontroll: Arbete och bröd – Utvärdering av sysselsättningsfrågor i Åbo 2014

Trots stadens påverkningsarbete har statsmakten tills vidare inte godkänt en fortsättning av arbetskrafts- och näringslivsförsöket efter 2018.

3.3 Efterhandskontroll: Utvärdering av barnskyddet 2015

Problem med missbruk och psykisk ohälsa bland föräldrarna samt andra brister i föräldraskapet har utgjort de vanligaste orsakerna till omhändertagande redan i årtal.

4. Stadens interna övervakning, riskhantering och koncernövervakning

När det gäller riskhanteringen förblir det utgående från verksamhetsberättelsen oklart hur man bör förhålla sig till de risker som nämns i verksamhetsberättelsen och hur väl metoderna för hantering av de nämnda riskerna används, om ansvarsfördelningen gällande hanteringen av riskerna fungerar och om det alltid är möjligt att tilldela ansvar för och schemalägga nödvändiga åtgärder i olika risksituationer. När det gäller den interna övervakningen lyfter revisionsnämnden även fram betydelsen av ledningens ansvar, förståelse och kompetens vid skapandet och säkerställandet av metoder för den interna övervakningen samt utvecklingen av exempelvis de utvecklingsområden som nämns i verksamhetsberättelsen för ett visst år. När det gäller koncernstyrningen och -övervakningen bör koncernsammanslutningarna fokusera på verksamhetsprocesserna och metoderna för intern övervakning och riskhantering som anknyter till dessa samt dokumentation av dessa i enlighet med koncernledningens riktlinjer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
1 Budget och bokslut 2017	6
1.1 Ekonomiska indikatorer och jämförelser med andra städer	
1.2 Revisionsnämndens anmärkningar gällande bokslutet	
1.3 Budgetens centrala mål	
1.4 Personalstrategi och mål	
2 Revisionsnämndens temaspecifika utvärderingar	18
2.1 Egenkontroll inom boendeservice för äldre	
2.2 Inomhusluftsärenden i Åbo stad	
3 Efterhandskontroll efter revisionsnämndens rapport	24
3.1 De ungas kompetenskapital och ungdomsgarantin – Utvärdering för år 2015	
3.2 Arbete och bröd – Utvärdering av sysselsättningsfrågor i Åbo 2014	
3.3 Utvärdering av barnskyddet 2015	
4 Stadens interna övervakning, riskhantering och koncernövervakning	30
5 Underskrifter	33
Bilagor	
Bilaga 1 Granskning av Åbo stads förvaltning och ekonomi	34

1. Budget och bokslut 2017

1.1 Ekonomiska indikatorer och jämförelser med andra städer ¹

Åbo stads resultat för räkenskapsåret 2017 var 7,1 miljoner euro. Avvikelsen jämfört med förändringarna i budgeten var +47,9 miljoner euro.

Koncernens resultat för räkenskapsperioden enligt koncernens resultaträkning var 12,0 miljoner euro. Koncernens årsbidrag var 147,6 miljoner euro. Enligt koncernens resultaträkning uppgick överskottet för räkenskapsåret 2017 till 15,5 miljoner euro. Verksamhetsberättelsen innehåller en redogörelse för de sammanslutningar som ingår i koncernbokslutet.

Balans mellan intäkter och utgifter

Verksamhetsbidraget anger den del av nettodriftskostnaderna som finansieras med skatteintäkter och statsandelar.

Bokslutets verksamhetsbidrag var -1 024,8 miljoner euro (år 2016 -984,7 miljoner euro). Verksamhetsbidraget blev +10,3 miljoner euro bättre än budgeterat (Budgeten 2017 med ändringar -1 035,2 miljoner euro).

Driftsekonomidelens nettoutgifter underskred den ändrade budgeten med 10,3 miljoner euro. Av stadens verksamhetsutgifter stod personalutgifterna för 33,6 % och köptjänsterna för 43,2 %. Personalutgifterna minskade med 12,0 miljoner euro (-2,4 %) jämfört med år 2016 och utgifterna för köptjänster ökade med 17,1 miljoner euro (+2 %). Enligt bokslutets verksamhetsberättelse uppgick användningen av personal under tiden 1.1–31.12.2017 till 10 022,4 årsverken, vilket är 339,6 årsverken mindre än år 2016. Åbo vattenaffärsverk ombildades till Åbo Vattenförsörjning Ab den 1 januari 2017, och personalen övergick till bolagets tjänst. Valfärdssektorns förmånshandling överfördes från staden till Folkpensionsanstalten. Därtill överfördes den psykiatriska specialistsjukvården till Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt den 1 maj 2017, och koncernförvaltningens vaktmästartjänster och en del av Åbo yrkesinstitutets måltidstjänster överläts till Arkea Ab den 1 augusti 2017. När effekterna av dessa organisationsförändringar beaktas ökade den totala

arbetskraften (exklusive ovan nämnda grupper) år 2017 med 21,8 årsverken jämfört med år 2016.

Koncernförvaltningens användning av arbetskraft (hela personalen) var 225,0 årsverken år 2017. Användningen av arbetskraft inom de servicecentraler som är underställda stadens förvaltning var totalt 619,4 årsverken. Koncernförvaltningens och servicecentralernas sammanlagda användning av arbetskraft år 2017 var 833,4 årsverken (825,2 årsverken år 2016). När man beaktar organisationsförändringarna (koncernförvaltningens vaktmästare) är ökningen jämfört med föregående år 11,1 årsverken. Den viktigaste bidragande faktorn är ökningen av arbetskraft på sysselsättningservicecentret.

Åbo stads **årsbidrag** har sedan år 2012 utvecklats som följer:

2012	2013	2014	2015	2016	2017
45 378 ² (36 464)	42 666	50 578	60 290	72 174	39 074

Tabell 1. Åbo stads årsbidrag (1 000 €) åren 2012–2017

Årsbidraget beskriver den intäktsfinansiering som kan användas för investeringar, placeringar och låneavkortningar.

Om årsbidraget är på minus räcker det inte ens till att upprätthålla den årliga verksamheten (täckta driftskostnaderna). Åbo stads årsbidrag minskade med omkring 33,1 miljoner euro jämfört med föregående år (se tabell 1).

Inkomstfinansieringens tillräcklighet i förhållande till skatteprocenten

Vid en bedömning av inkomstfinansieringens tillräcklighet måste man beakta den skatteprocent med vilken årsbidraget har uppnåtts. Åbos inkomstskatteprocent år 2017 var 19,50 (19,50 år 2016).

¹ Som källor för indikatorerna har använts Åbo stads bokslut, specialforskare Heikki Helins analys av de större

² Om man i årsbidraget för år 2012 utesluter hamnens andel blir årsbidraget för år 2012 36 464 t€.

Kommunens skatteintäkter utgörs huvudsakligen av inkomstskatt, fastighetsskatt och samfundsskatt. Inkomstskatten utgör kommunens viktigaste skatteintäkt. Enligt bokslutet uppgick Åbos totala skatteintäkter år 2017 till 749,0 miljoner euro. Tillväxten jämfört med föregående år var +12,0 miljoner euro, det vill säga 1,6 %.

Samfundsskatteintäkterna ökade år 2017 med 16,6 miljoner euro jämfört med år 2016. I budgeten för 2017 prognostiserades samfundsskatteintäkter på 79,5 miljoner euro. I bokslutet 2017 var samfundsskatteintäkterna 94,3 miljoner euro, vilket överskred budgeten med +14,8 miljoner euro.

Statsandelarna minskade med 18,7 miljoner euro jämfört med år 2016. Enligt bokslutsuppgifterna uppgick statsandelarna år 2017 till 256,6 miljoner euro. Denna summa överskred budgeten med 3,8 miljoner euro.

Förändringarna i skatteintäkterna beror bland annat på utvecklingen av ekonomin och sysselsättningen. En granskning på stadsnivån visar att arbetslöshetsgraden i Åbo i slutet av december 2017 var 13,9 % (år 2016 16,8 %).

Inkomstfinansieringens tillräcklighet för investeringar

Förutom genom en jämförelse av årsbidraget och avskrivningarna (årsbidrag/avskrivningar, %) kan inkomstfinansieringens tillräcklighet bedömas med hjälp av inkomstfinansieringsprocenten för investeringar. **År 2017 täckte staden 37,1 % av investeringarnas anskaffningskostnader med inkomstfinansiering från den ordinarie verksamheten (97,8 % år 2016). Den andel som räcks av inkomstfinansieringen var minst i Åbo av de sex största städerna (medeltal 93,8 %). En jämförelse av kommuner försvåras av att vissa investeringar kan göras exempelvis inom fastighetsbolag utanför moderstadens balansräkning eller som hyresprojekt.**

	INKOMSTFINANSIERING AV INVESTERINGAR I DE STÖRSTA STÄDERNA, %		
	2015	2016	2017
Helsingfors	47	88	137
Esbo	49	77	87
Tammerfors	30	34	46
Vanda	67	123	148
Uleåborg	74	61	108
Åbo	93	98	37

Källa: Heikki Helin 2015 och 2016 / de olika städernas bokslut 2017

Tabell 2. Inkomstfinansieringsprocenten i de större städernas investeringar 2015–2017

Bokslutets överskott var 24,2 miljoner euro. Korrigerat med engångsposter skulle bokslutet visa ett underskott på omkring 9,5 miljoner euro. I bokslutet ingår en engångspost i form av en överlåtelsevinst på omkring 24 miljoner euro från överlåtelsen av vattenaffärsverkets affärsverksamhet. I redovisningen av samfundsskatten för år 2017 ingår en ovanligt stor förskotts komplettering som förbättrar resultatet med omkring 10 miljoner euro.

Överskottet i Åbo stads bokslut för år 2017 var 24,2 miljoner euro. I bokslutet ingår engångsposter såsom överlåtelsevinst för vattenaffärsverkets affärsverksamhet (omkring 24 miljoner euro) och en ovanligt stor förskotts komplettering (omkring 10 miljoner euro). Utan engångsposterna skulle bokslutet ha ett underskott på 9,5 miljoner euro.

Balansen i helhetsfinansieringen

Begreppen solvens och likviditet anknyter till balansen i helhetsfinansieringen och bygger upp kommunens ekonomiska ställning som helhet. **Solvensen** kan mätas bland annat med följande mätare: soliditets-%, relativ skuldsättnings-% och lån i €/invånare. **Likviditeten** handlar om hur staden klarar av sina dagliga betalningar. Stadens likviditet förblev god under året.

Soliditeten beskriver kommunens solvens och förmåga att klara av sina långsiktiga åtaganden. En genomsnittlig soliditet på 70 % kan betraktas som en god målnivå i kommunekonomin. En soliditet på under 50 % i en kommun innebär en hög skuldbörda och en svag självförsörjning.

Åbo stads **soliditet** har sjunkit sedan föregående år och kan betraktas som svag.

Utveckling av Åbos soliditet (%)					
2012	2013	2014	2015	2016	2017
52,7	50,7	50,4	51,4	49,3	46,8

Soliditet, % = $100 \times (\text{eget kapital} + \text{avskrivningsdifferens och frivilliga avsättningar}) / (\text{hela kapitalet} - \text{erhållna förskott})$

Tabell 3. Utveckling av Åbos soliditet (%) åren 2012–2017

Den relativa skuldsättningen berättar hur mycket av bruksinkomsterna som behövs för att återbetala främmande kapital. Ju mindre detta tal är, desto bättre är kommunens situation. Denna indikatorns värde påverkas inte av anläggningstillgångens värde, värderingen eller metoden för avskrivningen och kan därför användas för en jämförelse mellan kommuner.

Åbo stads **relativa skuldsättning** år 2017 var 75,3 %.

Relativ skuldsättning, % I Åbo åren 2012–2017					
2012	2013	2014	2015	2016	2017
47,8	52,5	56,7	59,2	64,5	75,3

Tabell 4. Relativ skuldsättning, % i Åbo åren 2012–2017. Relativ skuldsättning, % = $100 \times (\text{främmande kapital} - \text{erhållna förskott}) / \text{bruksinkomster}$ I det främmande kapitalet ingår personalkassainsättningar. Åbo stads lån fortsatte öka under år 2017 och var 3 989 euro per invånare.

I Åbo har **lånen i €/invånare** utvecklats som följer:

Åbo stads lån €/invånare					
2012	2013	2014	2015	2016	2017
2 351	2 741	2 944	3 218	3 600	3 989

Tabell 5. Åbo stads lån (€/invånare) åren 2012–2017

När den totala skulden minskas med stadens utlåning och penningmedel har staden fordringar och egna placeringar som uppgår till omkring 168 miljoner euro mer än skulden (77 miljoner euro i slutet av 2016).

En jämförelse av kommunernas lånestockar i euro ger inte en helt korrekt bild av kommunernas situation i förhållande till varandra, eftersom kommunernas organisationsstrukturer kan vara väldigt olika. Vid en jämförelse av lånestockar är det bättre att använda koncernens lånestock som jämförelsetal.

Stadskoncernens lån i €/invånare ökade år 2017 enligt Åbo stads bokslut och var 7 292 euro per invånare (6 975 €/invånare år 2016).

	Lån €/invånare		Koncernens lån €/invånare	
	2016	2017	2016	2017
Helsingfors	2 157	1 871	7 772	7 732
Esbo	3 123	2 885	11 608	12 280
Tammerfors	2 140	2 275	5 742	6 271
Vanda	4 837	4 515	9 304	8 834
Uleåborg	3 345	3 128	4358	3 996
Åbo	3 600	3 989*)	6 975	7 292**)

*) Talet anger den okorrigerade lånestocken, skulderna med ränta omfattar med andra ord personalkassa- och koncernkontotillgångar.

***) Koncernens okorrigerade lånestock inklusive personalkassainsättningar.

Tabell 6. Lånestock i de största städerna åren 2016 och 2017.

De sex största **stadskoncernernas relativa skuldsättning**³ var i medeltal 97,2 %. I Åbo var koncernens relativa skuldsättning 91,3 % år 2017.

Koncernens relativa skuldsättning, %		
	2016	2017
Helsingfors	91	89
Esbo	140	147
Tammerfors	75	82
Vanda	112	111
Uleåborg	66	63
Åbo	86	91

Källa: De största städernas bokslut 2016–2017

Tabell 7. Relativ skuldsättning, % i de största stadskoncernerna åren 2016–2017.

Utvecklingen av koncernens lånestock granskas i mer detalj i kapitel 1.2.

³ Relativ skuldsättning, %

= 100 x (Främmande kapital – Erhållna förskott) / Bruksinkomster. Detta tal anger hur mycket av koncernens bruksinkomster (verksamhetsintäkter, skatteintäkter och statsandelar) som behövs för att återbetala det främmande kapitalet. Ju mindre indikatorn för skuldsättning är, desto bättre möjligheter har koncernen att klara av att återbetala sina skulder genom inkomstfinansiering.

Även om både stadens och koncernens resultaträkningar för år 2017 visade överskott, kan stadskoncernens ekonomiska situation inte betraktas som särskilt bra. Kassaflödet för koncernens verksamhet och investeringar för bokslutsåret och de fyra föregående åren var omkring 65 miljoner euro på plus (82 miljoner euro på minus år 2016). Detta berodde på affären med vattenaffärsverkets affärsverksamhet, utan vilken kassaflödet för verksamheten och investeringarna skulle ha varit omkring 33 miljoner euro på minus. Ett negativt kassaflöde innebär att man tvingas täcka utgifter antingen genom att minska kassamedlen, ta mer lån eller sälja egendom.

1.2 Revisionsnämndens anmärkningar gällande 2017 års bokslut

1. Förändringar i koncernens struktur och engångsposter

Vid jämförelser mellan åren 2016 och 2016 måste man beakta förändringarna i stadskoncernen.

I bokslutet för år 2016 registrerades till följd av nedläggningen av Åbo yrkeshögskolas investeringsfond en fondupplösning av engångsnatur på omkring 15 miljoner euro, vilket förbättrade såväl moderstadens som koncernens resultat. Finansieringsintäkterna omfattade omkring 4 miljoner euro i engångsposter. Moderstadens överskott år 2016 exklusive engångsposter var omkring 9 miljoner euro.

Även i bokslutet för år 2017 fanns betydande engångsposter som förbättrade resultatet. Överlåtelsen av vattenaffärsverketas affärsverksamhet gav moderstaden en överlåtelsevinst på omkring 24 miljoner euro. I redovisningen av samfundsskatten ingick även en ovanligt stor förskotts komplettering som förbättrade resultatet med omkring 10 miljoner euro, Bokslutet 2017 utan engångsposter skulle ha visat ett underskott på 9,5 miljoner euro.

Vid jämförelser av intäkterna och utgifterna med föregående år har revisionsnämnden beaktat de organisationsförändringar som skett.

2. Verksamhetsutgifterna minskade – orsaken var att utkomststödet överfördes till FPA och en moderat lönelösning

Ett oroande drag i utvecklingen av Åbo stads ekonomi under de senaste tio åren har varit att verksamhetsutgifterna har vuxit i snabbare takt än skatte- och statsandelsintäkterna. Under tiden 2009–2016 var det endast år 2010 som skatteintäkterna och statsandelarna ökade i snabbare takt än verksamhetsutgifterna. **År 2017 minskade statsandelarna och skatteintäkterna mer än verksamhetsutgifterna i jämförelse med föregående år.**

Med beaktande av organisationsförändringarna var verksamhetsutgifternas tillväxttakt år 2017, -0,5 %, snabbare än skatte- och statsandelsintäkternas tillväxttakt på -0,7 % i jämförelse med föregående år. **Verksamhetsutgifterna har inte sjunkit i jämförelse med föregående år en enda gång under uppföljningsperioden före år 2017.**

Förändringen i stadens verksamhetsutgifter påverkades mest av de minskade stödutgifterna då det grundläggande utkomststödet överfördes till FPA.

Utvecklingen av löneutgifterna påverkades av avtalshöjningarna i den kommunala sektorns tjänste- och arbetskollektivavtal samt nedskärningarna i semesterpenningarna (-1,3 %) till följd av konkurrenskraftsavtalet. Konkurrenskraftsavtalets effekter återspeglades även i personalbikostnaderna i form av minskade arbetsgivaravgifter. Personalkostnaderna år 2017 var 492,2 miljoner euro, varav löner och arvoden (minus personalersättningar och justeringsposter) utgjorde 384,3 miljoner euro och personalbikostnaderna totalt 107,9 miljoner euro. År 2016 var personalkostnaderna, justerade med hänsyn till organisationsförändringarna, totalt 504,2 miljoner euro. Med beaktande av organisationsförändringarnas effekter på hela personalen ökade användningen av arbetskraft år 2017 med 21,8 årsverken jämfört med år 2016.

I praktiken har obalansen mellan utgifter och inkomster under de senaste åren åtgärdats genom försäljning av egendom och låntagning.

I tabellen nedan visas tillväxtprocenterna för verksamhetsutgifterna samt skatteintäkterna och statsandelarna jämfört med föregående år, med beaktande av organisationsförändringarna

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Toimintakulut	2,8	5,5	4,9	4,0	3,9	2,2	1,4	1,9	-0,5
Verotulot ja valtionosuudet	2,3	6,5	4,2	2,2	2,1	2,2	1,4	1,7	-0,7

Tabell 8. Tillväxtprocenter för verksamhetsutgifterna samt skatteintäkterna och statsandelarna åren 2009–2017, med beaktande av organisationsförändringarna

3. Finansieringsanalysperspektivet – kommunens resultaträkning kan visa ett överskott samtidigt som kommunen skuldsätter sig

Kommunens resultaträkning kan ge en alltför positiv bild av balansen i ekonomin. Detta beror bland annat på att avskrivningarna i resultaträkningen är små i förhållande till investeringsutgifterna. **En kommuns resultaträkning kan visa ett ”överskott” även om kommunen är kraftigt skuldsatt.**

Problemet med det skeva förhållandet mellan avskrivningarna och investeringsutgifterna elimineras när man granskar bokslutets finansieringsanalys. Kassaflödet för verksamhet och investeringar beskriver inkomstfinansieringens tillräcklighet, det vill säga den summa som blir kvar efter driftsekonomin intäkter och utgifter samt investeringsutgifterna. Ett negativt kassaflöde för verksamhet och investeringar innebär att kommunen skuldsätter sig. Eftersom finansieringsanalysen påverkas märkbart av räkenskapsårets investeringsnivå bör man vid en granskning av dessa siffror beakta en tidsperiod på flera år. **Ett kontinuerligt negativt kassaflöde för verksamhet och investeringar leder till överskuldssättning.**

Kassaflödet för Åbo stadskoncerns verksamhet och investeringar har under de senaste tio åren i genomsnitt varit omkring 40 miljoner euro på minus på årsnivå. Även kassaflödet för år 2017 var negativt, trots att resultaträkningen visade ett överskott. Den otillräckliga inkomstfinansieringen har kompletterats med lån (jfr. lånestockens utveckling, bild 1). År 2014 förbättrades situationen av ett fastighetsarrangemang med ett intressebolag (ingår inte i koncernbokslutet).

Utvecklingen av kassaflödet för verksamheten och investeringar bör granskas på koncernnivå av två skäl. För det första förbättrade bolagiseringen av social- och hälsovårdsservicefastigheterna moderstadens kassaflöde med 127,9 miljoner euro år 2015, vilket elimineras på koncernnivå. Utan effekten av Åbo 2029-stiftelsens ovanligt stora engångsplacering av fritt kapital på 14,5 miljoner euro på balansräkningen och effekten av överlåtelsen av vattenaffärsverkets affärsverksamhet skulle moderstadens kassaflöde för verksamhet och investeringar ha varit 18,8 miljoner euro på minus. För

det andra förverkligas många lokalinvesteringsprojekt i staden av stadens dotterbolag, vilket minskar moderstadens investeringsutgifter. Dotterbolagens investeringsutgifter syns i koncernens kassaflöde för investeringar. Investeringsprojekt som genomförs helt utanför koncernen eller som genomförs av intressebolag (t.ex. bollhallen) syns inte i finansieringsanalysen på kort sikt. När dessa projekt är slutförda minskar de hyror som betalas för dem dock årsbidraget.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	ka.08-17
konserni	-90 945	-71 349	-33 288	-38 786	-40 703	-46 713	30 568	-7 282	-17 660	-82 890	-39 905
emo	-45 405	2 282	19 596	-10 782	-27 145	3 415	7 877	130 979	-176	64 715	14 536

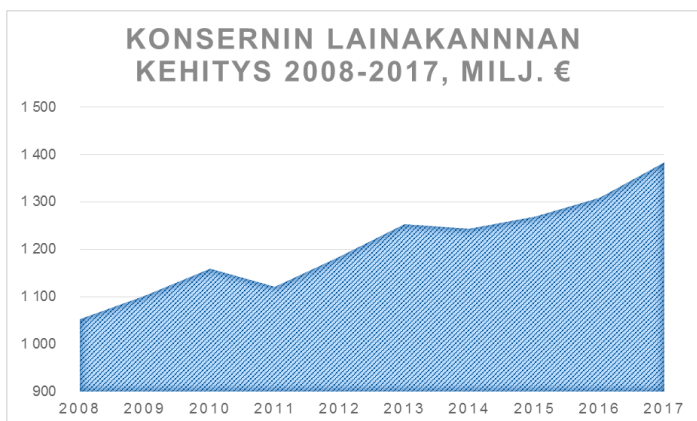
Tabell 9. Kassaflödet för verksamhet och investeringar åren 2008–2017.

4. Tillväxten i koncernens lånestock accelererade, och det totala beloppet är nu nästan 1,4 miljarder euro

Åbokoncernens lånestock har sedan år 2008 vuxit med omkring 330 miljoner euro, det vill säga med omkring 31 %, i genomsnitt med omkring 37 miljoner euro per år. Lånestockens tillväxttakt accelererade under 2017. Koncernens lånestock uppgick i slutet av år 2017 till 1 383,9 miljoner euro, vilket var 75,6 miljoner euro mer än föregående år. **Lånestockens tillväxttakt nästan fördubblades** i jämförelse med föregående år (39,4 miljoner euro år 2016). De som ökar koncernskulden mest är Åbo stad, FAB Åbo stadsteater, Åbonejdens vatten Ab och TVT Bostäder Ab.

Lånestockens utveckling bör granskas på koncernnivå, eftersom flera betydande funktioner har överförts från staden till koncernen under de senaste åren. Koncernbokslutet beskriver den ekonomiska situationen och resultatet för den helhet som kommunen och dess dottersammanslutningar utgör. Koncernsammanslutningarnas inbördes ägande, inbördes transaktioner och interna balanser har exkluderats från koncernens resultaträkning.

Bild 1. Utvecklingen av Åbokoncernens lånestock åren 2008–2017, miljoner euro

5. Planering och prioritering av investeringar

Inom stadsorganisationen planeras investeringar i enlighet med lagen för en fyraårig ekonomiplaneringsperiod genom en budgetprocess. För längre perioder än så kan det finnas olika visioner och planlagda investeringsbehov, men i stadens beslutsfattande har man i allmänhet inte förbundit sig till långsiktig planering eller prioritering av investeringar. Den nuvarande verksamhetsmodellen kan leda till att man även när det gäller stora investeringsprojekt fattar beslut om ett projekt i taget, ingen prioritering görs bland olika projekt och storleken på stadens totala investeringar kommer som en överraskning i efterhand.

Slutsats:

Med tanke på flera projekt som är betydelsefulla för stadens utveckling och å andra sidan utmaningarna gällande stadskoncernens finansieringssituation kunde det vara ändamålsenligt att kunna besluta om planeringen och prioriteringen av investeringar även på längre sikt än de fyraåriga ekonomiplaneringsperioderna.

6. Koncernens soliditet har sjunkit klart under en nivå som kan betraktas som god, och även den relativa skuldsättningen är på en nivå som är typisk för kriskommuner

Koncernens soliditet år 2017 var **36,7 %** (38,0 % år 2016). Soliditeten mäter kommunkoncernens solvens, förmåga att klara av ett underskott och förmåga att klara av sina åtaganden på lång sikt. Enligt bokföringsnämndens kommunsektion kan **en soliditet på över 50 % ses som en målnivå** för en kommunkoncern. **En lägre soliditet innebär en betydande skuldbörda.**

Koncernens relativa skuldsättning ökade till 91,3 procent (2016: 86,0 %). Detta tal anger hur mycket av koncernens bruksinkomster för räkenskapsåret som behövs för att återbetala det främmande kapitalet. Koncernens relativa skuldsättning är ett av de fyra så kallade kriskommunkriterierna (gränsvärdet är minst 50 %).

Åbo uppfyller inte de övriga kriskommunkriterierna (inkomstskatteprocent, underskott i kommunkoncernens balansräkning, kommunkoncernens lånesumma).

7. Exponering; hyres- och leasingarrangemang

Under de senaste åren har stadens investeringsprojekt förverkligats i form av investeringar utanför moderstadens balansräkningar. Indikatoren för moderstadens årsbidrag i relation till avskrivningar eller investeringar har i praktiken förlorat sin betydelse. Inom Åbo stad och stadskoncern pågår följande investeringsprojekt utanför moderstadens balansräkning:

KOHDE	Kustannusarvio	Valmistumistavoite
Kaupunginteatteri	41 100 000	2017
Palloiluhalli	13 200 000	2018
Syvälahden koulu	29 130 000	2018
Yli-Maarian koulu ja päiväkot	24 440 000	2019
Raunistulan päiväkot	4 400 000	2017
Tallimäen kentän päiväkot	5 000 000	2018
Turun Suomalainen Yhteiskoulu	9 713 000	2018
Tehostetun palveluasumisen yksiköt		
Vaihe 1 Kulkurinvalssi Kuralankatu 2	17 100 000	2018
Vaihe 2 Vuokkokoti Murkionkatu 10	15 700 000	2019
Kurjenmäkikodit peruskorjaus ja laajennus	n/a	
Sairaala-alueen tekninen huolto	n/a	
Vammaispalveluiden asumispalvelut ja työtoiminta	n/a	
YHTEENSÄ	159 783 000	

Tabell 10. Investeringsprojekt utanför moderstadens balansräkning (källa: talousarvio 2017)

Kassaflödet för verksamheten 2017, 119,5 miljoner euro, täckte inte koncernens investeringsbehov. Investeringarnas anskaffningskostnader var 228,9 miljoner euro. Investeringarna finansierades bland annat genom att öka koncernens lånestock med 75,6 miljoner euro.

Koncernens behov av lokaler uppfylls även genom hyres- och

finansieringsleasingprojekt. Genomförande av investeringar **som hyres- eller finansieringsleasingprojekt ökar inte kommunens lånestock åtminstone på kort sikt, till skillnad från exponeringar.**

8. Användning av derivatinstrument

Bokslutsrapportering 2016

I utvärderingsberättelsen för år 2016 behandlades stadskoncernens användning av derivatinstrument, i första hand ränteswapavtal, för hanteringen av ränterisker (ränteflödes- och prisrisker). Ränteswapavtalen var i praktiken icke-standardiserade (OTC), vilket innebär att parterna fritt kan avtala om avtalsvillkoren. Derivatinstrumenten påverkas också av en hävstångseffekt, som innebär att värdet på derivatinstrumentet (t.ex. ett ränteswapavtal) förändras proportionellt mer än den underliggande tillgången. Revisionsnämndens slutsats var att **användning av ett ränteswapavtal med enkla villkor för hantering av ränteflödesriskerna i stadens lånestock är motiverad.**

I utvärderingsberättelsen för år 2016 konstaterades att de flesta av de ränteswapavtal som staden ingått (15 st.) hade enkla och konservativa villkor. Sex av moderstadens ränteswapavtal (nominellt värde totalt 190 miljoner euro) hade dock avvikande avtalsvillkor (villkorliga avtal); såsom hävnings- eller fortsättningsrättigheter (optioner) som beviljas motparten, avtalet ökade det ränteflöde med rörlig ränta som betalades av staden eller räntebindningen hos fordringens ränteflöde (fast eller rörlig) berodde på den rådande marknadsräntenivån (tröskelavtal). Att bedöma dessa avtalsvillkors inverkan på stadens ränteflödesrisk eller räntefixeringsperiod är mycket svårt.

I utvärderingsberättelsen för år 2016 konstaterades att stadens bokslutsuppgifter om användningen av derivatinstrument för koncernens del var felaktiga fram till år 2015. Inte heller dottersammanslutningarnas egen bokslutsrapportering överensstämde till alla delar med rekommendationerna. Utvärderingsberättelsen för år 2016 var bättre, men fortfarande bristfällig när

de gällde de centrala avtalsvillkoren och felaktig när det gällde koncernens uppgifter. En helhetsbedömning av de risker som derivatinstrumenten medför kunde inte göras utgående från stadens bokslut.

I utvärderingsberättelsen år 2016 rekommenderade revisionsnämnden att man in framtida bokslutsrapportering för varje avtal om derivatinstrument åtminstone presenterar de uppgifter som bokföringsnämnden kräver för både moderstadens och koncernsammanslutningarnas del.

Bokslutsrapportering 2017

Uppgörandet av bokslutet för år 2017 styrdes bland annat av bokföringsnämndens kommunsektions utlåtande nummer 116 (21.3.2017) "Utlåtande om hantering av ränteswapavtal ingångna i säkringssyfte i kommunala bokslut" och för koncernsammanslutningarnas del av bokföringsnämndens kommunsektions utlåtande nummer 1963 (13.12.2016) "Om säkringskalkyler och hantering av ränteswapavtal".

I bilagorna till bokslutet för år 2017 framgår bland annat:

- antalet ränteswapavtal och de enskilda avtalens utgångsdatum, kapital och gängse värde i moderstaden, koncernsammanslutningen och Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt
- till de mest centrala villkoren hör bland annat vilken ränta som betalas och vad man får
- eventuella särskilda villkor som gäller avtalet, såsom hävnings- eller fortsättningsrättigheter (optionsrättigheter) som beviljas motparten.

Slutsats: Presentationen av bilagorna i bokslutet för år 2017 har vad derivatinstrumenten beträffar förbättrats betydligt jämfört med föregående år.

9. Ekonomiplaneringens och -prognosernas träffsäkerhet

Mellan åren 2014 och 2017 har bokslutets årsbidrag, resultat och överskott blivit större än vad som planerats i budgeten. Den delårsgranskning (prognos) som görs tre gånger under budgetåret har också förutspått ett negativare resultat än vad som sedan förverkligats enligt bokslutet. Endast i den sista delårsgranskningen för 2016 var det prognostiserade resultatet för räkenskapsperioden något större än det förverkligade resultatet. **Skillnaderna mellan de planerade/prognostiserade resultaten och bokslutet har som mest varit över 100 miljoner euro och gått i samma riktning. Enligt fullständighetsprincipen ska kommunens användning av medel och källorna till medlen i sin helhet tas med i budgeten. Underbudgetering ska inte användas exempelvis som ett verktyg för ledning.**

	suunniteltu Talousarvio	ennustettu OVK1	OVK2	OVK3	toteutunut Tilinpäätös
2017 vuosikate	-11 104	10 501	8 460	24 952	39 074
2017 tilikauden tulos	-40 782	-16 241	-20 697	-4 906	7 108
2017 yli-/alijäämä	-24 477	-13 548	-4 393	12 287	24 197
2016 vuosikate	-22 364	35 206	43 530	-5 310	72 174
2016 tilikauden tulos	-6 449	-18 923	-15 288	11 533	11 293
2016 yli-/alijäämä	-21 449	-2 084	1 555	-3 467	28 192
2015 vuosikate	22 314	18 643	16 361	34 511	60 290
2015 tilikauden tulos	-30 120	-32 964	-35 683	62 729	87 236
2015 yli-/alijäämä	-28 508	-32 002	-34 008	64 403	89 106
2014 vuosikate	36 888	21 326	24 976	24 796	50 578
2014 tilikauden tulos	-12 095	-26 265	-18 830	-20 025	-3 913
2014 Yli-/alijäämä	-5 483	-19 653	-12 201	-13 024	4 804

Tabell 11. Planerat, prognostiserat och förverkligat årsbidrag resultat för räkenskapsåret samt över-/underskott åren 2014–2017

Slutsats: I ekonomiplaneringen är det på sin plats att iaktta försiktighet, och resultatet bör inte överskattas. De betydande skillnaderna som förekommer från år till år mellan stadens beräknade/prognostiserade och verkliga ekonomiska nyckeltal minskar dock ekonomiplaneringens och -prognosernas trovärdighet.

1.3. Budgetens centrala mål

Det strategiska målet gällande överlåtande av tomter till bolag förverkligades inte år 2017

Strategiset tavoitteet

Tavoite 1: Toimialojen yhteiset asuntuotannon tavoitteet	Strateginen teema: Rakentava kaupunki ja ympäristö Strateginen linjaus: 3.3.5				Muut toteutettavat linjaukset: -	
	TP 2015	TP 2016	Tavoite 2017	Toteutunut 31.12.2017		
Kaupungin yhtiöille luovutettavat tontit, kem ²	-	7 100	16 000	8 100		
Tavoitteen kuvaus: 16.000 kem ² tonttutuotanto vastaa kerrostalotontteina 4-6 tonttia/vuosi.						
Selitys poikkeamalle: Toteutus käynnissä, mutta haasteita on ollut.						

Fastighetssektorn har ett mål gällande antalet kvadratmeter våningsyta som överläts till bolag. Tomter som överläts av staden är särskilt viktiga för koncernbolaget TVT, eftersom nyproduktionen måste underskrida de kostnadsgränser som ställts upp av ARA, vilket i praktiken betyder att nya byggnader måste byggas på stadens mark. År 2015 överläts inga tomter alls och år 2016 överläts 7 100 kvadratmeter våningsyta. Målet för 2017 var 16 000 kvadratmeter våningsyta, det vill säga i praktiken 4–6 höghustomter. Målet uppnåddes ungefär till hälften, eftersom det enligt bokslutsrapporteringen ”har förekommit utmaningar”.

Eftersom så lite tomtmark överläts kunde dotterbolaget TVT, som till hundra procent ägs av staden, därför inte heller uppfylla sina egna mål gällandet antalet bostäder. Bolaget har som mål att andelen av bostäderna i staden som förvaltas av bolaget ska vara 10,5 %. År 2017 var andelen 9,9 %. För att andelen bostäder som förvaltas av bolaget ska hållas på målnivån krävs en årlig nettoproduktion på 200–300 bostäder. År 2017 var nettoförändringen i antalet bostäder endast 17 (mål +200). Bristen på tomter påverkade även det befintliga bostadsbeståndet; på grund av bristen på nyproduktion är möjligheterna att göra sig av med bostäder som det inte finns efterfrågan på

eller vars underhålls- och renoveringskostnader är höga små.

Samtidigt råder en brist på nyproduktion, och efterfrågan på hyresbostäder är därför hög. Enligt bokslutet för år 2017 ökade antalet bostadssökande hos TVT år 2017. 20 procent fler bostadsansökningar än föregående år kom in, det vill säga totalt 11 250 stycken. Av de sökande fick endast strax över 1 900 en bostad. Detta visar att det finns stor efterfrågan på de boendeformer som TVT erbjuder. Efterfrågan förväntas förbli hög i de rådande samhällliga förhållandena.

Strategiskt mål: Kommunalt och privat serviceutbud inom småbarnspedagogiken

Strategiset tavoitteet

Tavoite 1: Monipuolistetaan varhaiskasvatuksen palvelutarjontaa yhteistyössä yksityisten toimijoiden kanssa	Strateginen linjaus: 2.2.5 Muut toteutettavat linjaukset: 2.2.8.			
	TP 2015	TP 2016	Tavoite 2017	Toteutuma 31.12.2017
Kunnallisen ja yksityisen päivähoiton suhteellinen osuus (%)	72/28	70/30	70/30	vuoden ka 68/32 12/20017 67/33
Tavoitteen kuvaus: Varhaiskasvatuksen palveluiden asiakaslähtöisyyttä kasvatetaan laajentamalla yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Tavoitteena on nostaa yksityisen palvelutuotannon osuus 30%:iin.				
Selitys poikkeamalle: Kaupungin oma tilatuotanto ei ole pystynyt reagoimaan tilatarpeisiin, yksityiset palveluntuottajat kyenneet tuottamaan tarvittavan palvelun.				

Enligt intervjuerna har stadens egna lokaler för småbarnspedagogik minskat på grund av försämrad kvalitet på lokalerna och exempelvis problem med inomhusluften. När man har tvingats flytta ut ur de gamla lokalerna har ersättande lokaler ännu inte kunnat tas i bruk. När det gäller stadens egna lokaler kommer situationen att förbättras inom en nära framtid, då nya daghemslokaler tas i bruk. Enligt intervjuerna kommer målet för förhållandet mellan kommunal och privat småbarnspedagogik (kommunal 70 %, privat 30 %) framöver att uppnås igen

1.4 Personalstrategi och mål

De centrala strategiska målen gällande stadens personal anges bland annat i budgeten och ekonomiplanen samt i programmet personalen som resurs. Programmet personalen som resurs gällde fram till 31 december 2017. Man håller på att göra upp ett nytt, uppdaterat program, men väntar på att stadens strategiarbete ska framskrida. Härnäst går vi igenom centrala personalrelaterade mål och anmärkningar som anknyter till dessa.

Enligt Åbo stads personalrapport för år 2017 hade staden vid årsskiftet totalt 11 480 anställda. Antalet årsverken var 10 022,4. Såväl årsverkerna som lönekostnaderna minskade jämfört med år 2016. Enligt en tolkning av personalmatrisen kan de minskade personalkostnaderna främst förklaras med hänvisning till åtgärder som vidtagits på grund av konkurrenskraftsavtalet. De minskade personalkostnaderna beror alltså på en faktor utanför organisationen. Bland de enskilda sektorerna har den största relativa tillväxten under de senaste två åren skett inom koncernförvaltningen. I personalrapporten för år 2016 nämns 2,7 som förändring av löneutgifterna inom koncernförvaltningen, vilket är klart mer än inom stadens övriga sektorer. År 2017 var förändringsprocenten bara 0,4, men inom de övriga sektorerna var löneutvecklingen på andra sidan huvudsakligen negativ.

Enligt personalrapporten förklaras det minskade antalet årsverken av organisationsförändringar, och om man tar hänsyn till dessa var antalet årsverken 9,5 fler än föregående år. Uppgången förklaras med den växande stadens växande behov. I budgeten för år 2017 nämns bland annat följande angående stads- och koncernförvaltningens strategiska tyngdpunkter: ”Digitaliseringen av tjänster och funktioner möjliggör en lättare organisations- och kostnadsstruktur och en inriktning av personalens tidsanvändning mot mer krävande uppgifter”. I detta fall föreligger en motstridighet mellan målet och förverkligandet.

Revisionsnämndens kommentarer: **Vid uppföljningen av målen för minskade personalkostnader eller årsverken bör man också beakta de**

eventuella effekterna på organisationens köptjänster. För närvarande finns ingen tydlig koppling mellan dem

Työvoiman käyttö ja kustannukset		2016	2017
1.	Työvoiman käyttö (htv, ilman työllistettyjä ja harjoittelijoita)	10 362,0*	10 022,4
	Htv muutos edelliseen vuoteen (organisaatiomuutokset huomioitu)	-24,7	9,5
2.	Henkilöstön määrä 31.12. (koko henkilöstö)	11 757 Kokoaik.: 10 150 Osa-aik.: 1 607	11 480 Kokoaik.: 9 834 Osa-aik.: 1 646

Bild 2. Användning av och utgifter för arbetskraft (Åbo stads personalrapport 2017)

Enligt personalrapporten minskade sjukfrånvaron år 2017.

Sjukfrånvaroprocenten var 4,1 (4,2 % år 2016). Nedgången gällde alla sektorer **förutom välfärdssektorn**, som upplever stora förändringar. Sjukfrånvaron var något högre än medeltalet för större städer. Enligt personalmatrisen strävar sektorerna efter att i samarbete med företagshälsovården gå igenom långa perioder av frånvaro från fall till fall för att hitta rätt lösning för individen.

Antalet sysselsatta personer ökade betydligt och var år 971 totalt 971 (2016: 475).

Henkilöstötiedot		2016	2017
7.	Työllistettyjen henkilömäärä 1.1. - 31.12.	475	971
8.	Vakinaisia henkilöstöstä %	72,7	72,9
9.	Naisten osuus henkilöstöstä % (vakituinen henkilöstö)	79,0	79,4
10.	Henkilöstön keski-ikä (vakituinen henkilöstö)	46,9	46,5
11.	Eläkkeelle jääneiden keski-ikä	62,9	63,3
12.	Eläkkeelle siirtyminen (toistaiseksi myönnetty eläkkeet, sis. osa-aikaiset eläkkeet)	440	362
13.	Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrä	267	248
14.	Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä	39	24

Bild 3. Personaluppgifter (Åbo stads personalrapport 2017)

År 2017 gjordes ingen kommun 10-undersökning utan i stället var det stadens egen mellanenkät som stod i tur. Resultaten hade till stor del förblivit desamma och delvis även förbättrats: chefernas stöd, innovativiteten och arbetsgemenskapernas funktion hade förbättrats. Rättvisan i beslutsfattandet och bemötandet har ökat något. Å andra sidan finns det fortfarande orsak till oro gällande personalens ork: **nästan 34 % upplevde fortfarande sin arbetsbörda som ohanterlig**. Även om det har skett en förbättring jämfört med föregående år (39,3 %/Kommun 10) måste man enligt personalrapporten fortfarande leta efter effektiva sätt att **trygga välbefinnandet i arbetet**.

Enkäten visade också att andelen som skulle rekommendera Åbo stad som arbetsgivare sjönk från 74,3 till 66 %.

De flesta är nöjda med den utbildning staden ordnar och upplever att det ordnas tillräckligt med kompletterande utbildning. **Enligt stadens mellanenkät anser sig 72 % av personalen ha fått tillräckligt med yrkesmässig fortbildning eller omskolning med tanke på sitt arbete**. År 2016 var motsvarande siffra 67,3 % (Kommun 10) och år 2015 60,3 % (Kommun Q). Även antalet registrerade utbildningsdagar per fast anställd har ökat i jämn takt och var 3,6 år 2017 (2015: 2,9, 2016: 3,3).

	Alatavoite	Mittarit	Tilanne 2016	Tavoitearvo 2017	Toteuma 2017
2017	Urapojkujen aktiivinen kehittäminen.	Värehmaksut alle suurten kaupunkien keskitason.	Värehmaksut (KuEL) palkkasummasta: Turku 1,10 % Suurten kaup. ka. 0,93 % (Tilastoliedot KEVA, päivitetty luvut)	< tai = suur. Kaup. ka.	Värehmaksut (KuEL) palkkasummasta: Turku 1,04 % Suurten kaup. ka. 0,89 % (Tilastoliedot KEVA, emakkoilieto)

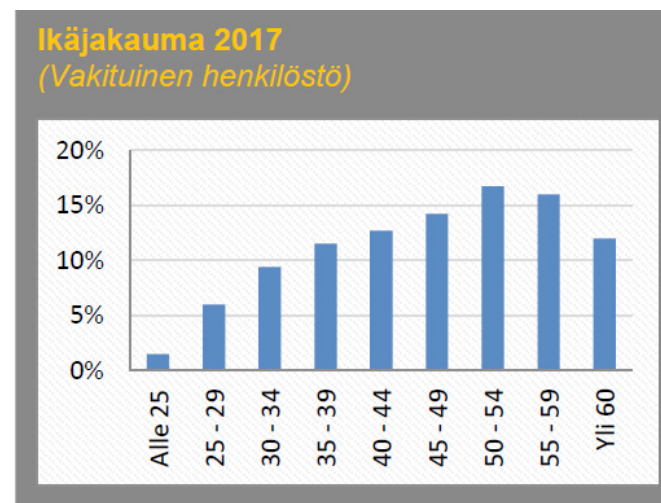
Bild 4. Förtidsavgifter (Åbo stads personalrapport 2017)

Målet att förtidsavgifterna skulle vara under medeltalet för de större städerna uppnåddes inte. Förtidsavgifternas (KomPL) andel av lönesumman var 1,04 % i Åbo, och medeltalet för de större städerna var 0,89 % (Statistik från KEVA, förhandsuppgifter).

Enligt revisionsnämndens intervjuer anser sektorerna att det är mycket viktigt att utveckla personalprocesserna mellan sektorerna och

koncernförvaltningen. Inom sektorerna upplever många att exempelvis titel- och vakansförändringarna tar för mycket tid och därmed kan utgöra ett hinder för exempelvis rekryteringen.

Antalet personer som går i ålderspension kommer att öka märkbart under de kommande åren. **Åren 2018–2027 beräknas 2 413 fast anställda gå i ålderspension, vilket är 28 % av Åbo stads nuvarande fast anställda personal.** Pensionssystemet gör det möjligt för en anställd att arbeta tills han eller hon fyller 68 år. I slutet av 2017 fanns inom Åbo stad 104 fast anställda personer som fortsatt arbeta efter att ha uppnått åldern för ålderspension.

Bild 5. Personalens åldersfördelning 2017 (Åbo stads personalrapport 2017)

2. Revisionsnämndens temaspecifika utvärderingar

2.1 Egenkontroll inom boendeservice för äldre

Bakgrund till utvärderingen av egenkontrollen

Revisionsnämnden har utvärderat egenkontrollen inom boendetjänsterna för äldre i synnerhet ur egenkontrollplanernas synvinkel. Boendeservicen för äldre omfattar fyra äldrecenter. Revisionsnämnden har förutom att göra intervjuer bekantat sig med egenkontrollplanerna för alla boendeserviceenheter. I utvärderingen har även övervakningen av kvaliteten hos köptjänster inom boendeservicen beaktats.

I samband med utvärderingen gjordes en enkät om egenkontrollen bland alla chefer på boendeserviceenheterna och cheferna för boendeservicen (totalt 35 personer). Totalt 30 personer besvarade enkäten. Svarsprocenten var med andra ord 86 %.

Enligt 23 § i lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre, som trädde i kraft den 31 juli 2013, ska kommunala enheter för socialvård ordna egenkontroll, genom vilken man säkerställer att tjänsterna är av god kvalitet, trygga och lämpliga. Från den 1 januari 2015 ska varje enhet därför ha en offentlig egenkontrollplan.

Vad är en egenkontrollplan?

Egenkontrollplanen är ett dokument där man har listat alla centrala åtgärder genom vilka serviceproducenterna själva övervakar på sina verksamhetsenheter, personalens agerande och tjänsternas kvalitet. Egenkontrollplanen är ett dagligt verktyg för kontrollen och utvecklingen av tjänsternas kvalitet. Serviceproducenten förutsätts ha tillräcklig yrkeskunskap, kompetens och erfarenhet för att bedöma genom vilken typ av styrning och övervakning verksamhetens kvalitet och efterlevnad av regelverket kan säkerställas.

Egenkontrolldokumentet omfattar alla de policyer och instruktioner som görs upp för att skapa en gemensam praxis i alla delar av servicekedjan. I egenkontrollplanen avtalas om rutiner för att förebygga och åtgärda risker, farliga situationer och kvalitetsbrister som upptäckts i verksamheten samt säkerställa yrkeskompetensen hos hälso- och sjukvårdspersonal. Ju mer mångsidig och riskfylld serviceproducentens verksamhet är, desto mer omfattande och detaljerad måste egenkontrollplanen vara. I egenkontrollplanen fastställs bland annat de rutiner som följs inom företaget och uppföljningen av tillämpningen av dem. (Källa: Valvira)

Valvira utfärdade en förordning om innehållet i och utformningen av egenkontrollplanen den 25 juli 2012.

Inom boendeservicen för äldre finns en gemensam egenkontrollplan. Därtill har varje enhet en egen egenkontrollplan. Den gemensamma egenkontrollplanen för boendeservicen för äldre finns på adressen: https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files//omavalvontasuunnitelma_2018.pdf

Härnäst rapporterar de centrala observationerna i revisionsnämndens utvärdering av egenkontrollen i Åbo stads boendeserviceenheter och till vissa delar inom boendeservicens köptjänster.

Centrala observationer gällande egenkontrollen inom Åbo stads äldreservice

- Inom boendeservicen för äldre finns både en gemensam egenkontrollplan för all boendeservice och separata planer för de olika enheterna.
- Enligt intervjuer uppfattas egenkontrollplanerna som viktiga verktyg i inskolningen av personalen.
- Inom boendeservicen för äldre samlar man aktivt in klientrespons.
- Gällande personaldimensioneringens tillräcklighet går åsikterna i sår.
- Systemet med personliga vårdare förbättrar servicens kvalitet och gör den mer personlig. Utvecklingen och tillämpningen av systemet med personliga vårdare måste beaktas inom organisationen som helhet för att fungera lika bra inom alla enheter.
- Cheferna anser att utbudet av fortbildning är bra och att personalens möjligheter att delta i kompletterande utbildning är goda.
- Egenkontrollplanen går kontinuerligt igenom med personalen under avdelningsmöten, utvecklingsdagar och särskilda utbildningar som ordnas på äldrecentren.
- HaiPro-anmälningar⁴ görs aktivt och behandlas på korrekt sätt.
- Personalen har förbundit sig att rapportera eventuellt osakligt beteende som de upptäcker.
- När det gäller korttidsvikarier hinner man inte gå igenom egenkontrollplanen.

- Egenkontrollplanerna är skrivna på en ganska allmän nivå.
- Enheternas samarbete gällande egenkontrollplanerna upplevs som välfungerande.
- Medicineringen och fallolyckor bland klienterna ses som de mest betydande riskerna inom enheterna.

Övervakning av kvaliteten hos köptjänster inom boendeservice för äldre

- Kvalitetsövervakningen har tilldelats bristfälliga resurser. År 2016 hann man exempelvis inte göra kontrollbesök på alla de enheter som borde övervakas
- När det gäller köptjänsterna utgör konkurrensutsättningen och dess framgång det mest kritiska skedet. Man måste fokusera tillräckligt på konkurrensutsättningens innehåll och kriterier, så att slutresultatet blir så välfungerande som möjligt.
- När det gäller övervakningen av köptjänster finns ingen processbeskrivning som styr aktiviteterna. En sådan skulle behövas. Stadens olika aktörer borde även harmonisera sina processer.
- Klienter med servicesedlar omfattas av konsumentskyddslagen och sysselsätter inte längre staden på samma sätt. Ur stadens synvinkel har urvalsprocessen för servicesedelföretagare en mycket viktig roll. Socialarbetarnas roll i hänvisningen till servicesedeltjänster upplevs till viss del som oklar.
- När det gäller övervakningen förekommer i stort sett inget samarbete mellan kommunerna.

⁴ Yrkespersoner inom social- och hälsovården kan anmäla incidenter de noterar i vården av patienter genom HaiPro-systemet. Med incident avses en situation där en patients säkerhet äventyras under vården, exempelvis att en patient som vistas på avdelningen får fel läkemedelsdos. Om situationen upptäcks innan någon skada hinner uppstå är det fråga om ett tillbud. I HaiPro-systemet rapporteras både tillbud och händelser som orsakat skada för patienter.

2.2 Inomhusluftsärenden i Åbo stad

Åbo stads revisionsnämnd utvärderar inomhusluftsärendena som en del av utvärderingsberättelsen för år 2016. Stadsstyrelsen gav ett utlåtande om de anmärkningar som framförs i utvärderingsberättelsen och utlåtandet behandlades av stadsfullmäktige den 11 september 2017. Revisionsnämnden har begärt preciseringar till utlåtandet från lokalcentralen. Lokalcentralens preciserande svar på revisionsnämndens frågor återges nedan.

Revisionsnämnden fortsätter följa med inomhusluftsärendenas utveckling och återkommer till frågan i kommande utvärderingar.

Stadsstyrelsens utlåtande om revisionsnämndens utvärderingsberättelse för år 2016, Sf 11.9.2017:

"Inomhusluftsärenden

Åbo stads verksamhetsmodell för inomhusluftsärenden har utvecklats målmedvetet och tanken är att detta arbete ska fortsätta. Ett behov av proaktiv reaktion och mer omfattande information i inomhusluftsärenden har konstaterats. I samband med grundandet av Lokalservicecentralen fokuserar man på utvecklingen av hanteringen av inomhusluftsärenden och ser över resursfördelningen. Inom ramen för den nya organisationen kommer resurser att tilldelas för utbildning av den personal som ansvarar för inomhusluftsärenden för att skapa en mer omfattande kompetens, med hänsyn till bland annat utvecklingsbehoven i fråga om beställarkompetens.

Majoriteten av inomhusluftsproblemen beror på otillräcklig ventilation och för stort antal användare i lokalerna (i förhållande till luftmängdsdimensioneringen) samt brister i städningen. Lokalernas användare och cheferna ska informeras om inomhusluftsärenden och faktorer som påverkar dessa i större utsträckning än vad som nu är fallet genom nya riktlinjer i ämnet. Även informationen om korrekt användning av lokaler (användning enligt användningsändamålet och rätt mängd personal för lokalen) förbättras.

Tillräckliga resurser för förebyggande av inomhusluftproblem och renoveringar av konstruktioner bör reserveras i lokalinvesteringsprogrammet. För att effektivisera tilldelningen av medel för renovering granskas renoveringsplanerna tillsammans med planerna för avyttring av fastigheter."

Åbo stads verksamhetsmodell för inomhusluftsärenden har utvecklats målmedvetet och tanken är att detta arbete ska fortsätta. (Stadsstyrelsens utlåtande om revisionsnämndens utvärderingsberättelse för år 2016, Sf 11.9.2017)

Revisionsnämndens fråga:

Hur har verksamhetsmodellen utvecklats och hur kommer arbetet att fortsätta rent konkret? Vem ansvarar för att utveckla modellen?

Svar: Det elektroniska anmälningssystemet för problem med inomhusluften har utvecklats i fråga om vem anmälan och därmed informationen om det upplevda problemet skickas till. På så sätt strävar man efter att alla berörda parter ska få en helhetsbild av ärendet. En ledande inomhusluftsgrupp ansvarar för utvecklingen av verksamhetsmodellen.

På grund av de utmaningar som identifierats i hanteringen av inomhusluftsärenden är det möjligt att modellen för hantering av inomhusluftsärenden kommer att ses över under år 2018.

Ett behov av proaktiv reaktion och mer omfattande information i inomhusluftsärenden har konstaterats. (Stadsstyrelsens utlåtande om revisionsnämndens utvärderingsberättelse för år 2016, Sf 11.9.2017)

Revisionsnämndens fråga:

Hur kommer proaktiviteten i reaktionen att utvecklas? Hur kommer informationen om inomhusluftsärenden att utvecklas?

Svar: Proaktivitet innebär att man förebygger att inomhusluftproblem uppstår. Tanken är att detta ska främjas genom långsiktig planering av underhållsrenovering av fastigheter, så att renoveringar utförs i rätt tid. Identifiering och förebyggande av problem kommer i mån av möjlighet att främjas genom övervakning av inomhusluften och distansövervakning av ventilation.

Man fokuserar på kommunikationen genom att informera cheferna om verksamhetsmodellen och eventuella förändringar i den.

I samband med grundandet av Lokalservicecentralen fokuserar man på utvecklingen av hanteringen av inomhusluftsärenden och ser över resursfördelningen. (Stadsstyrelsens utlåtande om revisionsnämndens utvärderingsberättelse för år 2016, Sf 11.9.2017)

Revisionsnämndens fråga:

Vilka förändringar har gjorts gällande resurserna för inomhusluftsärenden i samband med grundandet av Lokalservicecentralen?

Svar: En tjänst som inomhusluftschef inrättades i början av 2018 och tjänsten kommer troligen att fyllas under 2018.

Inom ramen för den nya organisationen kommer resurser att tilldelas för utbildning av den personal som ansvarar för inomhusluftsärenden för att skapa en mer omfattande kompetens, med hänsyn till bland annat utvecklingsbehoven i fråga om beställarkompetens. (Stadsstyrelsens utlåtande om revisionsnämndens utvärderingsberättelse för år 2016, Sf 11.9.2017)

Revisionsnämndens fråga:

Hur har man satsat på utbildning för den personal som ansvarar för inomhusluftsärenden? Vilka är de största utmaningarna i fråga om beställarkompetensen och vilka åtgärder har vidtagits med anledning av dessa utmaningar?

Svar: Utbildning inom området ordnas främst i form av inomhusluftsseminarier (som ordnas av social- och hälsovårdsministeriet samt miljöministeriet) och vi deltar i dessa i mån av möjlighet.

När det gäller beställarkompetens ligger utmaningen i att beställa och konkurrensutsätta undersökningar i enlighet med regelverket. När social- och hälsovårdsministeriets anvisningar i frågan förändras kommer dessa förändringar även att integreras i undersökningarnas konkurrensutställningsdokument.

Majoriteten av inomhusluftsproblemen beror på otillräcklig ventilation och för stort antal användare i lokalerna (i förhållande till luftmängdsdimensioneringen) samt brister i städningen. Lokalernas användare och cheferna ska informeras om inomhusluftsärenden och faktorer som påverkar dessa i större utsträckning än vad som nu är fallet genom nya riktlinjer i ämnet. (Stadsstyrelsens utlåtande om revisionsnämndens utvärderingsberättelse för år 2016, Sf 11.9.2017)

Revisionsnämndens fråga:

Hur framskrider arbetet med riktlinjerna/är de redan klara och har de skickats till lokalernas användare och cheferna?

Svar: Riktlinjerna har skickats till cheferna i samband med annan information för dem. De riktlinjer som ska delas ut till en bredare målgrupp blir klara våren 2018.

Även informationen om korrekt användning av lokaler (användning enligt användningsändamålet och rätt mängd personal för lokalen) förbättras. (Stadsstyrelsens utlåtande om revisionsnämndens utvärderingsberättelse för år 2016, Sf 11.9.2017)

Revisionsnämndens fråga:

Vilka åtgärder har vidtagits för att informera om korrekt användning av lokaler?

Svar: De lokalansvariga som verkar som ordförande i de sektorspecifika inomhusluftsarbetsgrupperna har informerats om korrekt användning av lokalerna och i mån av möjlighet informeras även verksamhetsställets chefer, exempelvis rektorer.

Tanken är att Lokalservicecentralens verksamhet framöver ska organiseras och tilldelas resurser så att det är möjligt att ge mer objektspecifik användningshandledning än i nuläget.

Tillräckliga resurser för förebyggande av inomhusluftproblem och renoveringar av konstruktioner bör reserveras i lokalinvesteringsprogrammet. För att effektivisera tilldelningen av medel för renovering granskas renoveringsplanerna tillsammans med planerna för avyttring av fastigheter. (Stadsstyrelsens utlåtande om revisionsnämndens utvärderingsberättelse för år 2016, Sf 11.9.2017)

Revisionsnämndens fråga:

Har tillräckliga resurser för förebyggande av inomhusluftproblem och renoveringar av konstruktioner reserverats i lokalinvesteringsprogrammet?

Svar: Vi har haft för lite personalresurser för inomhusluftsärendena, men situationen kommer att förbättras genom rekryteringen av en inomhusluftchef. Resursernas tillräcklighet ska även stödjas genom andra åtgärder för att göra Lokalservicecentralens organisation mer ändamålsenlig.

Budgeteringen för underhåll kan anses vara ganska god, men investeringsbudget som används för renoveringar är för liten i förhållande till byggnadernas slitagehastighet och reparationskulden. Man har tvingats skjuta upp renoveringsinvesteringar, vilket har bidragit till inomhusluftsproblemen.

Revisionsnämndens sammanfattning angående inomhusluftsärenden

Den investeringsbudget som används för renoveringar konstateras vara för liten i förhållande till byggnadernas slitagehastighet och reparationskulden. Det har förblivit oklart för revisionsnämnden hur saken i praktiken kan åtgärdas med tanke på obalansen mellan stadens utgifter och inkomster som varat i flera år. I revisionsnämndens intervjuer har det även framkommit att stadens planering endast gäller budget- och planåren och att verklig långsiktig planering inte är en del av beslutsfattandet.

En brist på personalresurser för inomhusluftsärenden har konstaterats, och rekryteringen av en inomhusluftchef förväntas förbättra situationen. Rekryteringen av en inomhusluftchef är en del av en större organisatorisk förändring i inomhusluftsärenden förväntningarna på rekryteringen inom stadens organisation är höga. I inomhusluftsärenden förhåller sig revisionsnämnden reserverat till enskilda resursers påverkningsmöjligheter. Det har till viss del förblivit oklart för revisionsnämnden hur väl beslutsprocessen kring inomhusluftsärenden fungerar. Framöver behövs ytterligare preciseringar för att utreda om makten och ansvaret i inomhusluftsärenden är på rätt plats och om förhållandet mellan dem är rätt.

Verksamhetsmodellen för inomhusluftsärenden kommer utgående från svaren eventuellt att ses över under 2018.

3. Efterhandskontroll efter revisionsnämndens rapport

3.1 De ungas kompetenskapital och ungdomsgarantin – Utvärdering för år 2015

Åbo stads revisionsnämnd 26.5.2016. Den ursprungliga rapporten finns på adressen: https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files//vuoden_2015_arviointi_tarkastuslautakunta_26_5_2016.pdf

I rapporten behandlas de ungas kompetenskapital och ungdomsgarantin på sidorna 46–63.

Revisionsnämndens centrala observationer gällande uppföljningen av utvärderingen av de ungas kompetenskapital och ungdomsgarantin 2018

- Det negativa avbrytandet av yrkesutbildning (avbryts helt) i Åbo har under de senaste åren legat nära det nationella medeltalet eller något under det. Omkring 50 unga som avbryter sin utbildning är ändå ett stort antal, och frågan kräver uppmärksamhet och målmedvetet arbete även framöver.
- Utbildningsgarantin förverkligas väl i Åbo, och antalet utbildningsplatser är fler än antalet elever i en åldersklass i grundskolan.

Läsår/ avbröt utbildningen helt	2013–2014	2014–2015	2015–2016	2016–2017	2017–2018 (prognos)
Åbo	6,9	6,8	5,9	5,1	6,4
Nationellt medeltal	6,9	6,8	6,5		

Bild 6. Negativt avbrytande av yrkesutbildning (avbryts helt) i Åbo åren 2013–2018.

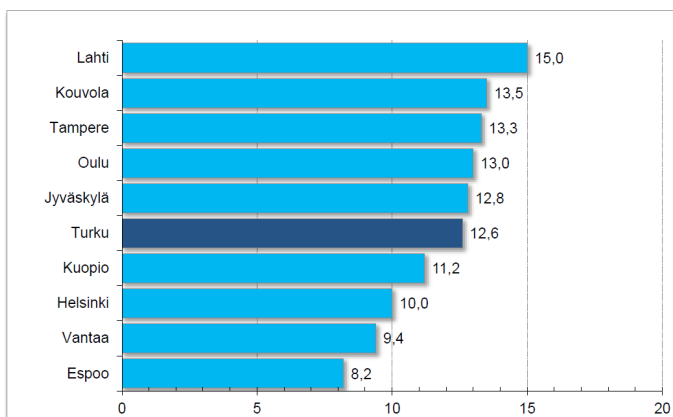
3.2 Arbete och bröd – Utvärdering av sysselsättningsfrågor i Åbo 2014

Åbo stads revisionsnämnd 2013–2016 godkände den 6 juni 2014 en rapport över en utvärdering av sysselsättningsfrågor. Vid sitt möte den 23 juni 2014 beslöt stadsfullmäktige att skicka rapporten till stadsstyrelsen samt social- och hälsovårdsnämnden för nödvändiga åtgärder. Den ursprungliga rapporten finns på adressen: http://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/2013_tyollisyysasioiden_arviointi_tlk_6.6.2014_pdf_0.pdf

Revisionsnämndens centrala observationer gällande utvärderingen av sysselsättningsfrågor 2018

- Det arbetskrafts- och näringslivsförsök som inleddes i augusti 2017 uppfyllde de uppställda förväntningarna: sysselsättningen hos personer under 25 år och personer som varit arbetslösa i mer än 12 månader har klart förbättrats. Även den positiva strukturförändringen har naturligtvis bidragit till denna utveckling.
- Trots stadens påverkningsarbete har statsmakten tills vidare inte godkänt en fortsättning av arbetskrafts- och näringslivsförsöket efter 2018. Detta kommer sannolikt att ha betydande negativa effekter på arbetslösa arbetssökande och även ur ett samhällsligt perspektiv.

Bild 7. Arbetslöshetsgrad i de tio största städerna i februari 2018, procent av arbetskraften (källa Arbetsförmedlingsstatistik, ANM)

3.3 Utvärdering av barnskyddet 2015

Revisionsnämnden gjorde en utvärdering av barnskyddet år 2015. Därefter gjorde nämnden efterhandskontroll av centrala ärenden som berör utvärderingen. Nedan listas sammanfattade svar på de frågor som ingick i efterhandskontrollen.

Revisionsnämndens utvärdering av barnskyddet 2015, sidan 16:

”I början av 2015 uppstod flaskhalsar i och med att familjernas servicebehov måste utvärderas vid hembesök, och man kunde inte uppfylla behoven fullt ut. Enligt serviceområdet för familje- och socialtjänster har de problem med utvärderingar av servicebehovet som förekom i början av 2015 kunnat åtgärdas och hemservice kan för närvarande ordnas i enlighet med 19 § i socialvårdslagen. Inom hemservicen för barnfamiljer är målet att övergå till elektroniska servicesedlar i juni 2015.”

Fråga 1: Kan effekterna av hemservice enligt socialvårdslagen bedömas?

Svar:

Vi har inte kännedom om några särskilda undersökningar om hemservicens effekter.

Hemservicen för barnfamiljer ordnas genom ett system med servicesedlar. Användningen av och utgifterna för servicen ökade mycket år 2017. Det är uppenbart att servicen har blivit allmänt känd. Man hänvisar till den som såväl förebyggande service som stödåtgärd inom barnskyddet och klienterna hittar den också själva på stadens webbplats. Om servicens effektivitet vittnar exempelvis det faktum att en granskning av klientrelationerna under åren 2016 och 2017 visar att endast omkring 15,8 procent av klienterna använde servicen under dessa år. Nivån verkar ha förblivit ungefär densamma under 2017 och 2018, även om det totala antalet klienter har ökat. Användningen av servicen drar med andra ord inte ut på tiden, och grunderna för beviljande av förlängning av servicesedlar verkar vara lämpliga. Analysen av användningen av servicen fortsätter.

Revisionsnämndens utvärdering av barnskyddet 2015, sidan 38:

Förutom att påverka behovet av nya omhändertaganden kan man även påverka kostnaderna genom att avsluta befintliga omhändertaganden. När man arbetar aktivt med barnet och föräldrarna samt stödjer föräldraskapet kan det bli möjligt att återförena familjen. Därefter kan man fortsätta stödja familjen genom exempelvis öppenvårdstjänster. Redan detta skulle märkbart minska kostnaderna.

Fråga 2: Hur har avslutandet av omhändertaganden utvecklats under år 2017? Vilka är de mest centrala åtgärderna som vidtagit för att öka antalet avslutade omhändertaganden?

Svar:

De egna barnhemmen har tilldelats mer resurser och barnskötarvakanserna har bytts ut mot handledare (behörighet eller tidigare utbildning på institutnivå), vilket möjliggör ett tätare samarbete med barnens familjer. Arbetsgruppen för effektiviserat familjearbete på familjestödcentralen i

Tallbacka har deltagit i utvärderingarna och stödet för föräldrarna när barn återvänt till sina familjer. I fall där man behöver en utomstående bedömning av ett barns möjligheter att återvända hem används även köptjänster.

År 2017 fattades beslut om avslutande av omhändertagande enligt BSL för totalt 22 barn.

---

*Revisionsnämndens utvärdering av barnskyddet 2015, sidan 23:
Syftet med föräldraskapsplanen är att stödja föräldrarna eller vårdnadshavarna och hjälpa dem att ordna upp sitt liv. Vid behov görs planen upp i samarbete med andra aktörer inom social- och hälsovården, såsom missbrukar- och mentalvården. Enligt revisionsnämndens intervjuer uppgörs dock få särskilda föräldraskapsplaner.*

Fråga 3: Hur har antalet uppgjorda föräldraskapsplaner utvecklats år 2017 i förhållande till tidigare år? Vilka åtgärder har vidtagits för att öka antalet planer?

Svar:

Föräldraskapsplaner har inte gjorts upp som planerat. Detta beror på att de anställda har bytts ut. De fyra socialhandledarna på enheten för externa placeringar har etablerat sig i sina roller som stödpersoner för föräldrar, och processen för uppgörande av föräldraskapsplaner förs framåt. På de egna barnhemmen görs föräldraskapsplaner upp för de föräldrar som förbinder sig till arbetet.

Man strävar efter att alltid göra upp föräldraskapsplanen i samarbete med föräldrarnas vuxensocialarbetare och en eventuell vårdande instans (missbruksarbete, psykiatri).

---

*Revisionsnämndens utvärdering av barnskyddet 2015, sidan 14:
"Allomfattande stöd för familjerna och klientdelaktighet efterlystes i många av revisionsnämndens intervjuer. Arbetet förutsätter ett välfungerande och flexibelt samarbete mellan alla kommunens aktörer. Det växande*

behovet av tjänster för familjer som tillhandahålls i hemmet lyftes fram i revisionsnämndens intervjuer.

Fråga 4: Hur har de stödformer som erbjuds för föräldrar utvecklats under 2017? Har respons om stödformerna för föräldrar samlats in från föräldrarna?

Svar:

Inom socialarbetet inom barnskyddets öppenvård har de tjänster som tillhandahålls i hemmet en central roll. Familjearbete och effektiviserat familjearbete (Barnskyddets familjearbete och Intensivt familjestöd) ordnas som egna tjänster. Därtill används köptjänster som tillhandahålls i hemmet. Dessa konkurrensutsattes år 2017. Dessa tjänster är familjerehabilitering i hemmet, familjeutvärderingar i hemmet, familjearbete enligt socialvårdslagen och barnskyddslagen, professionell stödpersonverksamhet, stödfamiljearbete enligt socialvårdslagen och barnskyddslagen samt dygnetruntvård av barn i hemmet. Hittills har man inte samlat in kundrespons om ovan nämnda stödformer.

Avdelningen för effektiviserat familjearbete på familjestödcentralen i Tallbacka samarbetar intensivt med barn som riskerar att omhändertas samt deras föräldrar och anhöriga. Arbetet är allomfattande och involverar hela familjen. Man samlar regelbundet in klientrespons som styr utvecklingen av arbetet. Socialhandledarna på enheten för externa placeringar stödjer föräldrarna i det inledande skedet av barnets placering.

År 2018 inleds ett samarbete kring en undersökning av stödet för föräldrarna med Åbo yrkeshögskola. Enligt den direkta klientresponsen har föräldrarna upplevt att de har blivit hörda och varit nöjda med det faktum att man har träffat och lyssnat på dem. Två socialhandledare har utbildat sig till Voikukkia-handledare (verksamhetsmodell och utbildning ordnad av Pesäpuu ry). De leder gruppverksamhet för föräldrar till omhändertagna barn där föräldrarna får hjälp med att hantera situationen.

Enheten Polku, som erbjuder familjerehabilitering dygnet runt, stödjer föräldern som får rehabilitering och bygger upp ett nätverk av stödpersoner och basservice kring familjen så att familjen efter rehabiliteringen får det stöd den behöver genom naturliga servicehelheter, även om klientrelationen inom barnskyddet fortsätter.

Revisionsnämndens utvärdering av barnskyddet 2015, sidan 28:

”Enligt revisionsnämndens intervjuer anses det att det i synnerhet är brist på fosterfamiljer med gedigen kompetens. Enligt socialväsendet har rekryteringen av fosterfamiljer utvecklats, men förändringen kommer att ta tid. Familjer i Åboregionen som vill bli familjevårdare får välja om de vill vara underställda Åbo, de omgivande kommunerna (Sihu) eller en privat serviceproducent. I revisionsnämndens intervjuer har konstaterats att man måste satsa mer i synnerhet på rekrytering av familjer som är beredda att ta emot barn i tonåren.”

Fråga 5: Situationen gällande rekryteringen av fosterfamiljer. Råder det fortfarande brist på lämpliga fosterfamiljer? Vilka åtgärder har vidtagits i denna fråga under 2017?

Svar:

Rekryteringen av fosterfamiljer har effektiviserats genom bättre planering och förutseende av den årliga rekryteringsprocessen samt genom samarbete med kommunikationsavdelningen inom välfärdssektorn i Åbo. Konkurrens om familjevårdare mellan kommuner och serviceproducenter är fortfarande vardag, men vi strävar efter att svara på konkurrensen genom god handledning samt stöd för familjevårdarna i inledningsskedet och i krissituationer. Videoklipp om familjevårdaruppdraget, annonsering i tidningar och rekryteringskampanjer på olika mässor har resulterat i många nya stödfamiljer, varav en del blir intresserade av att bli fosterfamiljer till barn för en längre tid. Vi fokuserar också mer än tidigare på utvärdering av närstående familjer redan inom socialarbetet inom den öppna vården. Nyckelorden i detta är ett gott samarbete och medvetenhet om familjevårdens processer.

Revisionsnämndens utvärdering av barnskyddet 2015, sidan 39:

I en nationell enkät som gjorts av Kommunförbundet ansåg nästan 65 procent av de som svarade att socialarbetarnas tidsbrist ofta utgör ett hinder för allomfattande stöd till familjer. Enligt intervjuer har socialarbetarna ganska lite direkt kontakt med varje klient, eftersom antalet klienter är stort.

Fråga 6: Hur många klienter har en socialarbetare inom barnskyddet i medeltal? Hur har klientantalen utvecklats under de senaste åren?

Svar:

Antalet klienter per socialarbetare inom barnskyddets öppenvård varierar så att klientantalet i undantagssituationer (februari 2018) varierar mellan 34 och 69 (barn inom barnskyddet, barn som är föremål för utredningar av servicebehovet, barn som behöver särskilt stöd). Klientantalen har i stort sett förblivit oförändrade.

Definitionen av klientskap inom barnskyddet ändrades år 2015, och jämförelser med antalet klienter per anställd under tiden före detta är därför inte meningsfulla.

En socialarbetare som arbetar med vård i fosterhem har i medeltal 42 klienter. En del socialarbetare kan ha upp till 50 klienter. År 2018 tilldelar vi mer resurser för socialarbetare med ansvar för barns angelägenheter: en tillfällig socialarbetartjänst föreslås bli permanent och en tjänst för en socialarbetare inom placering omvandlas till en tjänst för en ansvarig socialarbetare. Målet är att få resurstilldelningen till det dyra sociala arbetet under vård i fosterhem att stabiliseras under 2018.

Antalet omhändertagna barn ökade år 2017 med tolv jämfört med år 2016. De flesta av barnen är över 15 år gamla.

---

*Revisionsnämndens utvärdering av barnskyddet 2015, sidan 40:
Enligt serviceområdet för familje- och socialtjänster har man i arbetsplatsutredningar på enheten för externa placeringar inom det sociala arbetet med vård i fosterhem noterat utbrändhet som orsakats av psykosocial stress, som delvis orsakats av arbetsmängden och utmanande klientfall.*

Fråga 7: Hur mycket sjukfrånvaro har det förekommit bland dem som arbetar med socialt arbete inom barnskyddet?

Svar:

Sjukfrånvaron bland socialarbetare inom barnskyddets öppenvård avviker inte märkbart från frånvaron bland andra socialarbetare.

I det sociala arbetet med vård i fosterhem är mängden sjukfrånvaro jämn oberoende av arbetets belastning.

Trötthet och cynism inför det egna arbetet har noterats. Dessa är tecken på överbelastning. Man strävar efter att underlätta situationen genom att öka resurserna i fråga om ansvariga socialarbetare och stödja enheternas närmaste chefer i förändringar. Arbetshälsovården och arbetarskyddet har deltagit i samtalen.

*Revisionsnämndens utvärdering av barnskyddet 2015, sidan 33:
Personalomsättningen bland socialarbetarna konstaterades vara ett problem för främjandet av samarbetet.*

Fråga 8: Hur ser tillgången till barnskyddspersonal (vikarier, fast anställda etc.) ut i rekryteringssituationer?

Svar:

Det är mycket svårt att hitta socialarbetare, i synnerhet när man söker personal till fasta tjänster eller vikarier. Det är lättare att rekrytera familjearbetare, familjehandledare och handledare.

Socialarbetare med den behörighet som krävs enligt lagen om yrkesutbildade

personer är mycket svåra att få tag på. Det råder också brist på socialarbetare med vikariebehörighet. Ärenden som gäller socialarbetarnas löner i förhållande till de omgivande kommunerna orsakar konkurrenssituationer, och en del yrkespersoner söker sig till andra kommuner eller den privata sektorn.

Årsuppföljning 2017:

Fråga 9: Antalet nya omhändertaganden har ökat betydligt under 2017. Är det möjligt att bedöma orsakerna till det ökade antalet omhändertaganden? Hur ser förhållandet mellan antalet omhändertagna småbarn och antalet omhändertagna tonåringar ut?

Svar:

Situationen inom barnskyddets öppenvård har blivit svårare i alla Kuusikko-städer. Orsaken till detta kan inte definieras eftersom det är fråga om så låga tal att det inte finns systematiskt återkommande orsaker bakom de olika familjernas situationer. Problem med missbruk och psykisk ohälsa bland föräldrarna samt andra brister i föräldraskapet har utgjort de vanligaste orsakerna till omhändertagande redan i årtal. När det gäller unga i åldern 15–17 år är orsaken ofta psykisk ohälsa eller missbruksproblematik. Av de omhändertagna barnen var 15 (23 %) i åldern 0–6 år, 15 (23 %) 7–12 år och 35 (54 %) 13–17 år.

Tillgången till barn- och ungdoms- samt vuxenpsykiatri har försämrats. Den mångprofessionella arbetsgrupp för barnskyddet som inrättats i enlighet med barnskyddslagen har inte haft någon representant för barn- och ungdomspsykiatri under 2018. Den har inte heller haft någon representant för vuxenpsykiatri sedan 2017. Sjukvårdsdistriktet har fått förfrågningar om representanter för psykiatri flera gånger.

Samarbetet mellan bildningssektorn, den förebyggande hälsovården och socialarbetet måste utvecklas så att vi verkligen kan stödja barn och deras familjer i ett tillräckligt tidigt skede. Varje aktör måste ta ansvar för att stödja

barnet och familjen i deras situation. För barnen på de egna barnhemmen är kontakten till psykiatrin ganska gles, och i barnens naturliga boendemiljöer etablerar sig psykiatrin inte alls. Man tvingas vänta länge på en bokad tid och i akuta situationer finns det ingen hjälp att få.

Lågtröskelteamet inom psykiatrin på Åbo stads barn- och ungdomspsykiatri har fått två sjukskötersketjänster som hjälp för den befintliga samarbetspsykiatern. Därtill har en tillfällig tjänst för en samarbetspsykiaterska inrättats på barnhemmen. Lönen, som har fastställts utgående från en bedömning av arbetsuppgifternas krav, lockar inte psykiatriska sjuksköterskor med lång arbetserfarenhet till dessa uppgifter. I nuläget har det planerade teamet för lågtröskelstöd för bildningssektorn, småbarnspedagogiken och barnskyddet inte förverkligats och barn och unga får inte rätt stöd.

Årsuppföljning 2017:

Fråga 10: Antalet barn som behöver särskilt stöd enligt SVL:s⁵ definition har ökat kraftigt under 2017. Vilka är orsakerna till den stora ökningen?

Svar:

Det är ändamålsenligt att stödja barn med de metoder som socialvårdslagen ger möjlighet till redan innan familjens situation kräver barnskyddsåtgärder. Vi har strävat efter att göra detta, så att situationen i familjerna inte blir krisartad och problemen alltför allvarliga, så att man måste inleda en klientrelation inom barnskyddet.

Revisionsnämndens sammanfattning angående barnskyddsärenden

Antalet avslutade omhändertaganden ökar långsamt, men man kan ändå konstatera att utvecklingen går åt rätt håll. År 2017 fattades beslut om avslutande av omhändertagande för 22 barn. Antalet nya omhändertaganden har klart ökat, särskilt när det gäller barn över 15 år.

Enligt svaren har problem med missbruk och psykisk ohälsa bland föräldrarna samt andra brister i föräldraskapet utgjort de vanligaste orsakerna till omhändertagande redan i åratal. Revisionsnämnden vill framhålla vikten av samarbete mellan olika aktörer för att rätta till situationen. Enligt svaren har tillgången till barn- och ungdoms- samt vuxenpsykiatri försämrats. Revisionsnämnden anser att detta är alarmerande.

Antalet klienter per socialarbetare inom barnskyddets öppenvård varierar så att klientantalet i undantagssituationer (februari 2018) varierar mellan 34 och 69. En socialarbetare som arbetar med vård i fosterhem har i medeltal 42 klienter. En del socialarbetare kan ha upp till 50 klienter. Även om man har fått enstaka nya socialarbetare anser revisionsnämnden att antalet barnskyddsklienter per socialarbetare är oroväckande högt.

⁵ Socialvårdslagen

4. Stadens interna övervakning, riskhantering och koncernövervakning

Fullmäktige ska enligt kommunallagen bland annat besluta om kommunens strategi, de centrala målen för kommunens och kommunkoncernens verksamhet och ekonomi, principerna för ägarstyrning och koncernledning samt grunderna för den interna övervakningen och riskhanteringen.

Bokslutets verksamhetsberättelse ska innehålla en utredning över hur de mål som fullmäktige ställt upp för verksamheten och ekonomin har förverkligats inom kommunen och kommunkoncernen.

Bokföringsnämndens kommunsektion har utformat allmänna anvisningar för uppgörandet av bokslut och verksamhetsberättelse inom kommuner och samkommuner (19.3.2013). Syftet med de allmänna anvisningarna är att ge riktlinjer för uppgörandet av bokslut så att de ger en korrekt och tillräcklig bild av kommunens eller samkommunens verksamhet och ekonomi. Kommunsektionen gjorde upp uppdaterade allmänna anvisningar år 2017, och dessa allmänna anvisningar följs vid uppgörandet av kommunens bokslut från räkenskapsåret 2017 och framåt.

I denna rapport behandlas revisionsnämndens anmärkningar utgående från verksamhetsberättelsens redogörelse angående den interna övervakning, riskhantering och koncernövervakning som presenteras i verksamhetsberättelsen.

1. Utvärdering av stadens och stadskoncernens mest betydande risker och osäkerhetsfaktorer samt andra faktorer som påverkar utvecklingen av verksamheten i bokslutets verksamhetsberättelse

Enligt de allmänna anvisningarna ska man i bokslutets verksamhetsberättelse utvärdera de mest betydande riskerna och osäkerhetsfaktorerna samt andra faktorer som påverkar verksamhetens utveckling på ett jämlikt och heltäckande sätt med hänsyn till verksamhetens omfattning och struktur. I rapporteringen rekommenderas det att man beaktar de principer för intern övervakning och riskhantering som har godkänts av kommunfullmäktige, som ofta omfattar beslut om klassificeringen av risker samt hur man ska förhålla

sig till och rapportera om dem. Enligt de allmänna anvisningarna påverkas kommunens verksamhet bland annat av strategiska risker, operativa risker, ekonomiska risker och skaderisker. Enligt verksamhetsberättelsen i stadens bokslut för år 2017 har de utvärderade riskerna delats in i operativa risker, skaderisker, ekonomiska risker och strategiska risker. Med undantag av skaderisker, utställningsgarantier och finansieringsrisker har alla riskområden behandlats under en och samma rubrik. I verksamhetsberättelsen presenteras såväl sektorernas som de centrala strategiska samfundens centrala riskområden och metoderna för att hantera dem.

Enligt verksamhetsberättelsen i bokslutet för 2017 utvärderar sektorerna och de centrala strategiska sammanslutningarna riskerna i sin verksamhet med hjälp av gemensamma riskutvärderingsverktyg. I redogörelsen konstateras att man när det gäller de mest betydande riskerna har gjort en noggrannare bedömning av vilka följderna blir om risken förverkligas, hur man har förberett sig på risken, vilka riskhanteringsmetoder som har använts och bör användas i framtiden samt vem som ansvarar för detta och med vilken tidtabell.

Revisionsnämndens anmärkningar:

- I verksamhetsberättelsen nämns riskfaktorer som kommit fram i riskbedömningarna och sätt att hantera dessa. I synnerhet de risker som lyfts fram av sammanslutningarna (den ekonomiska balansen, investeringarna, pengaprocesserna) är desamma som de som ska behandlas i redogörelsen enligt anvisningarna för uppgörandet av redogörelsen och som nämndes redan föregående år.
- Utgående från verksamhetsberättelsen förblir det oklart hur man bör förhålla sig till de nämnda riskerna och hur väl metoderna för hantering av de nämnda riskerna används, om ansvarsfördelningen gällande hanteringen av riskerna fungerar och om det alltid är möjligt att tilldela ansvar för och schemalägga nödvändiga åtgärder i olika risksituationer. Samt i vilken mån de nödvändiga riskhanteringsåtgärderna kan utföras av organisationsenheten själv.

- När det gäller risker nämns i redogörelsen för år 2017 inte de risker i beslutsfattandet eller avtalsrisker inom sammanslutningarna som togs upp år 2016. År 2017 framhövdes inte heller de arbetssäkerhets- och hälsorisker samt egendomsrisker som lyftes fram som centrala år 2015 eller inomhusluftsproblemen på arbetsplatser som togs upp år 2013.

2. Redogörelse för ordnandet av intern övervakning och riskhantering i bokslutets verksamhetsberättelse

Enligt bokföringsnämndens kommunsektions anvisningar (2017) måste kommunförvaltningen i verksamhetsberättelsen ge information om hur den interna övervakningen och den relaterade riskhanteringen har ordnats i kommunen, om brister har upptäckts i övervakningen under den gångna räkenskapsperioden och hur man planerar att utveckla den interna övervakningen under den pågående budgetperioden.

Enligt de allmänna anvisningarna är syftet med den interna övervakningen och riskhanteringen att säkerställa att de mål som har ställts upp för kommunen uppnås och att verksamheten är ekonomisk och effektiv. Syftet med kontrollen är att främja en effektiv ledning av organisationen, riskhanteringen och utvecklingen av verksamheten samt utvärderingen av resultaten. Om brister eller felaktigheter upptäcks i ordnandet eller genomförandet av kommunens interna övervakning ska en redogörelse för dessa och korrigeringsförslag läggas fram.

I bokslutets verksamhetsberättelse för år 2017 har man, till skillnad från tidigare år, delat in redogörelsen i enlighet med de fem delområden som nämns i bokföringsnämndens kommunsektions allmänna anvisningar från år 2017.

I verksamhetsberättelsen beskrivs förfarandet för bedömning av risker inom stadens olika sektorer. När det gäller övervakningsåtgärder beskrivs målen för

övervakningen i enlighet med de termer som används allmänt inom området. När det gäller övervakningsåtgärder konstateras att övervakningsåtgärderna ska ställas i relation till den verksamhet som övervakas och dess risker som förebyggande, observerande och korrigerande kontroller.

Precis som föregående år beskrivs i verksamhetsberättelsen olika personaktiv på den interna övervakningen och riskhanteringen, och även utvecklingsområden listas. Till de utvecklingsområden som nämndes åren 2015 och 2016 hörde bland annat förvaltningen av avtal, bedömning av metoderna för övervakning av utkontrakterade tjänster, etableringen av principerna för interna övervakning och riskhantering samt kompetensen i linjeledningen och på den operativa nivån. De utvecklingsområden som identifieras i redogörelsen i verksamhetsberättelsen för år 2017 är processbeskrivningarna för kärnverksamheten, funktionaliteten hos övervakningsmetoderna, informationsgången och rapporteringen samt identifieringen av de risker som verksamheten medför.

Revisionsnämndens anmärkningar:

- När det gäller den interna övervakningen och riskhanteringen har de utvecklingsområden som nämns i verksamhetsberättelsen stor betydelse. Staden behöver ha tillräckliga resurser för att övervaka att även utkontrakterade tjänster uppfyller kraven i avtalen, vilket måste beaktas när man konkurransutsätter tjänster. I en situation där organisationen genomgår förändringar ska man säkerställa att övervakningsmålen uppnås genom operativa processer och uppgiftsansvar.
- När det gäller metoderna för intern övervakning och riskhantering fokuserar revisionsnämnden också på hur övervakningsåtgärderna prioriteras i förhållande till det övervakade ärendets betydelse och riskens storlek; exempelvis investeringsevenen samt planeringen, prioriteringen och genomförandet av dem.

- Revisionsnämnden lyfter även fram betydelsen av ledningens ansvar, förståelse och kompetens vid skapandet och säkerställandet av metoder för den interna övervakningen samt utvecklingen av exempelvis de utvecklingsområden som nämns i verksamhetsberättelsen för ett visst år.
- Utgående från vad som framkommit i intervjuerna fäster revisionsnämnden uppmärksamhet vid de begrepp som anknyter till den interna övervakningen och lyfter bland annat fram att intern övervakning inte är detsamma som en intern inspektion, vars syfte är att säkerställa att den interna övervakningen fungerar.
- Enligt kommunallagen ska budgeten innehålla de anslag och beräknade inkomster som uppgifterna och verksamhetsmålen förutsätter samt en redogörelse för hur finansieringsbehovet ska täckas. Revisionsnämnden har noterat att den ekonomiska sidan framhävs såväl i bokslutet som i diskussioner om riskerna, och att kopplingen mellan den ekonomiska sidan och de operativa målen och serviceproduktionen förblir ganska svag.

3. Redogörelse för ordnandet av koncernledningen och -övervakningen i bokslutets verksamhetsberättelse

Enligt bokföringsnämndens kommunsektions allmänna anvisningar (2017) ska koncernövervakningens fokusområden gå igenom i redogörelsen i verksamhetsberättelsen i bokslutet. Om brister eller felaktigheter upptäcks i koncernövervakningen ska en redogörelse för dessa och korrigeringsförslag läggas fram i utlåtandet. I redogörelsen beaktas de mål för koncernövervakningen som ställs upp i koncernanvisningarna, kommunstrategins ägarpolicy och andra anvisningar för representanterna.

Verksamhetsberättelsen i bokslutet för 2017 innehåller en redogörelse för ordnandet av koncernstyrningen och- övervakningen samt behörigheterna och ansvaret för detta inom staden.

I verksamhetsberättelsen för år 2017 konstateras att det fortfarande finns skillnader mellan dottersammanslutningarna i fråga om förverkligandet och utvecklingen av riskhanteringen, identifieringen av risker samt fastställandet av metoder för hantering av risker. Detsamma konstaterades även i verksamhetsberättelsen för år 2016. Enligt verksamhetsberättelsen för år 2017 konstateras i redogörelserna för dottersammanslutningarna gällande räkenskapsåret 2017 nästan utan undantag att läget i fråga om intern övervakning och riskhantering är gott eller åtminstone tillfredsställande och att inga missförhållanden har upptäckts i den interna övervakningen eller riskhanteringen. Uppgifterna om ordnandet av intern övervakning i självutvärderingarna är knappa. Enligt verksamhetsberättelsen är det enligt de uppgifter som kommit in bara några få bolag som har centrala beskrivna verksamhetsprocesser med de viktigaste övervakningsmetoderna inkluderade i beskrivningarna. En komplett bedömning av ordnandet och genomförandet av den interna övervakningen har därför inte varit möjlig.

I redogörelsen i verksamhetsberättelsen för år 2016 konstaterades att "utgående från de tillgängliga uppgifterna kan konstateras att koncernbolagens interna övervakning och riskhantering har ordnats på lämpligt sätt".

Revisionsnämndens anmärkningar:

- I sin utvärdering gällande år 2016 konstaterade revisionsnämnden att arbetet med koncerntänkandet måste fortsätta, så att moderkommunen framöver på ett bättre sätt kan övervaka och utvärdera omfattningen och förverkligandet av sammanslutningarnas interna övervakning och riskhantering.
- Utgående från de uppgifter som presenteras i verksamhetsberättelsen för år 2017 kan konstateras att sammanslutningarna bör fokusera på verksamhetsprocesserna och metoderna för intern övervakning och riskhantering som anknyter till dessa samt dokumentation av dessa i enlighet med koncernledningens riktlinjer.

5. Underskrifter

I Åbo 15.5.2018

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Matti Vähä-Heikkilä', written in a cursive style.

Matti Vähä-Heikkilä

Revisionsnämndens ordförande

Bilaga 1. Granskning av Åbo stads förvaltning och ekonomi

Revisionsnämndens sammansättning och verksamhet

Revisionsnämndens uppgift är att ordna granskningar av stadens förvaltning och ekonomi samt handha samordnandet av granskningarna av staden och dess dottersammanslutningar. Revisionsnämnden bereder ärende gällande granskning av förvaltning och ekonomi inför fullmäktiges beslut. Nämnden producerar tillförlitlig och väsentlig utvärderingsinformation som stöd för ledningen och utvecklingen av verksamheten för fullmäktige och andra beslutsfattare, kommuninvånare och det omgivande samhället samt stadens personal.

Revisionsnämnden utvärderar

- örverkligandet av de strategiska mål och budgetmål som fullmäktige ställt upp,
- verksamhetens ändamålsenlighet,
- resultat och effektivitet samt
- andra ärenden som hör till nämndens uppgifter enligt kommunallagen.

Revisionsnämndens uppgiftsområde påverkas av krav på balansering av ekonomin, innehållet i planerna gällande balanseringen och behovet av utvärdering av genomförandet av åtgärder och deras tillräcklighet. Verksamheten påverkas också av organisationen, ordnandet och ledningen av kommunkoncernens verksamhet och serviceproduktion samt förändringar i dessa. I nämndens verksamhet måste man också beakta de gällande styrdokumentens struktur och innehåll samt de förändringsfaktorer som påverkar stadskoncernens och dess olika delars verksamhet och resultat. I verksamhetsmiljön pågår ständigt förändringar till följd av bland annat lagstiftning och ökat samarbete över kommungränserna.

Revisionsnämndens mål har varit att främja förverkligandet av de strategiska mål som fastställts av fullmäktige under fullmäktigeperioden. Förverkligandet av målen har understötts genom utvärderingsverksamhet genom vilken man har granskat verkställandet och förverkligandet av de

uppställda målen samt deras effekter på olika nivåer och i olika funktioner i organisationen. I utvärderingsverksamheten har man strävat efter att omfatta de ärendehelheter eller funktioner som betraktats som mest väsentliga under fullmäktigeperioden. Utvärderingsverksamhetens resultat har rapporterats på ändamålsenliga sätt.

I enlighet med reglerna för revision av förvaltningen och ekonomin har revisionsnämnden bestått av 7 medlemmar (Sf 26.1.2009 § 6) fram till 12.6.2017 och 13 medlemmar från och med 13.6.2017 (Sf 12.6.2017 § 124).

Följande personer har verkat som medlemmar, deras personliga suppleanter, ordförande och vice ordförande i revisionsnämnden för perioden 2013–2016 fram till 12.6.2017 i enlighet med fullmäktiges beslut (Sf 28.1.2013 § 7, 25.2.2013 § 38, 26.1.2015 § 9, 26.9.2016 § 150):

Medlemmar:

Aholainen Anne, kontaktchef
Häggman Bengt, pol.mag.
(Sf 26.1.2015 fr.o.m. § 9)
Ilvessalo Saara, JM
(Sf 26.9.2016 fr.o.m. § 150)
Kallio Nina, bitr. avdelningsskötare,
sjukskötare (högre YH)
Mannfolk Niklas, SFP-unga ordf.
(Sf 26.1.2015 fram till § 9)
Oksa Martti, bankdirektör, pensionär
Saarinen Sauli, kommunalråd
Suominen Anneli, fotvårdare
Uotila Saara, studerande
(Sf 26.9.2016 fram till § 150)

Suppleanter:

Koskivaara Eija, ekon.dr, forskardoktor
Laineenkare Lotta, jurist
(Sf 26.1.2015 fr.o.m. § 9)
Iho Arja, soviolarbetsledare
(Sf 26.9.2016 fr.o.m. § 150)
Raunio Eija, företagare
Häggman Bengt, pol.mag.
(Sf 26.1.2015 fram till § 9)
Suominen Joonas, ingenjör
(Sf 25.2.2013 fr.o.m. § 38)
Blomqvist Seppo, EM, ekonom
Tähti Tuomas, studerande
Iho Arja, soviolarbetsledare
(Sf 26.9.2016 fram till § 150)

Ordförande Aholainen Anne
Vice ordförande Saarinen Sauli

Följande personer har verkat som medlemmar, deras personliga suppleanter, ordförande och vice ordförande i revisionsnämnden för perioden 2017–2021 från och med 13.6.2017 i enlighet med fullmäktiges beslut (Sf 12.6.2017 § 124):

Medlem

Anne Aholainen
Timo Laihinen
Markku Liitola
Matti Vähä-Heikkilä
Tuija Ollikkala
Kati Saarinen
(Sf 19.3.2018 fram till § 51)
Päivi Salminen
(Sf 19.3.2018 fram till § 51)
Eija Raunio
Ari Rantanen
Anna Mäkipää
(Sf 29.1.2018 fram till § 4)
Riikka Oksanen
(Sf 29.1.2018 fr.o.m. § 4)
Elias Laitinen
Erkki Sinkko
Ilona Koivunaho
Ville Auvinen

Ordförande
Vice ordförande

Suppleant

Aira Hellström
Pentti Korhonen
Samuli Salanterä
Tuomas Kaukoranta
Eija Adenius-Tiilikainen
Päivi Salminen
(Sf 19.3.2018 fram till § 51)
Roos Merja
(Sf 19.3.2018 fram till § 51)
Pia Matihaldi
Mika Kärkkäinen
Kaija Rantanen
Teuvo Peltoniemi
Erkki Koskinen
Liisa Fredriksson
Jari Viherlampi

Vähä-Heikkilä Matti
Mäkipää Anna
(Sf 29.1.2018 fram till § 4) ja
Oksanen Riikka
(Sf 29.1.2018 fram till § 4)

Revisionsbyrån har fungerat som revisionsnämndens enhet för beredning och verkställande. Revisionssekreterare Mirja Teuro gick i pension år 2017 efter att ha arbetat i Åbo stads tjänst i över 40 år.

Revisionsnämnden för mandatperioden 2013–2016 sammanträdde totalt 8 gånger våren 2017. Under våren 2017 beredde revisionsnämnden utvärderingen för år 2016.

Revisionsnämnden för mandatperioden 2017–2021 inledde sitt arbete i juni och sammanträdde totalt 6 gånger under 2017.

Inför 2017 års utvärdering har man under våren 2018 hört stadens ledning, sektorcheferna samt personal- och ekonomicheferna angående Åbo stads bokslut för år 2017, förverkligandet av budgetmålen, personalrapporteringen för 2017 och förverkligandet av personalmålen. I maj 2018 godkände revisionsnämnden en rapport över utvärderingen för år 2017. Stadens bokslut för år 2017, revisionsnämndens utvärderingsrapport och revisorns revisionsberättelse för år 2017 behandlas på stadsfullmäktiges sammanträde 28.5.2018

Revisor och genomförandet av revisionen

Under fullmäktigeperioden 2013–2016 har OFR-sammanslutningen KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy fungerat som Åbo stads revisor, med CGR, OFGR Leif-Erik Forsberg som ansvarig revisor (Sf 6.5.2013 § 104, option Sf 29.8.2016 § 144). I valet av revisor tillämpades för första gången ändringen i 72 §, 1 momentet i Kommunallagen (Kommunallagen 17.3.1995/365, ändring 15.6.2012/325, Kommunallagen 10.4.2015/410 122 § 3. mom.), enligt vilken revisorer kan väljas för revision av förvaltningen och ekonomin för högst sex räkenskapsperioder. Stadsfullmäktige i Åbo fattade beslut om ibruktagande av optioner för åren 2017–2018 och beslut om användningen av optionen fattades före 30.9.2016.

På förslag av revisionsnämnden beslöt stadsfullmäktige 29.8.2016 § 144 att stadsfullmäktige besluter att använda den option som ingår i anskaffningsavtalet för revision och välja KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy med OFGR Leif-Erik Forsberg som ansvarig revisor som revisor för Åbo stad för åren 2017–2018. Därtill beslöt stadsfullmäktige att konstatera att besluten om valen av revisorer inom Åbo stads dottersammanslutningar och stiftelser fattas av bolagsstämmorna och stiftelsernas årsmöten på det sätt som förordnas i regelverken gällande dessa val. I urval som bygger på konkurrensutsättning följs priser och andra villkor som bygger på konkurrensutsättningen i fråga.

CGR, OFGR Leif-Erik Forsberg slutade som ansvarig revisor den 28 februari 2018 och CGR, OFGR Jorma Nurkkala tillträdde som ansvarig revisor den 1 mars 2018.

Revisorn har informerat revisionsnämnden om hur revisionsarbetet har framskridit i enlighet med årsplanen och den revisionsplan som uppgjorts för fullmäktigeperioden. Nämnden har vidarebefordrat de skriftliga rapporterna till stadsstyrelsen.

Revisionsberättelsen för år 2017 har behandlats av revisionsnämnden den 26 april och den 15 maj 2018.

På bilden från vänster
Teuvo Peltoniemi (suppleant),
Ari Rantanen,
Markku Liitola,
Riikka Oksanen (vice ordförande),
Matti Vähä-Heikkilä (ordförande),
Ilona Koivunalho,
Anne Aholainen,
Heikki Korhonen (revision),
Eija Raunio, Rami Aaltonen (revision),
Päivi Salminen,
Kari Koivuluhta (revision)
Seppo Laakso (revision).

Av revisionsnämndens ordinarie
medlemmar saknas Ville Auvinen,
Timo Laihinen, Elias Laitinen, Tuija Ollikkala
och Erkki Sinkko på bilden.

